

TERRORISMEBESTRIJDING

OP LOKAAL NIVEAU

HANDREIKING

INHOUD

Voorwoord	6
1. Inleiding	9
2. (Bom)aanslagen	13
2.1. Inleiding	13
2.2. Hulpverlening aan slachtoffers	14
2.3. Organisatie van crisisbesluitvorming	15
2.4. Bijstandsverlening	17
2.5. Maatregelen ter voorkoming van een vervolgaanslag	19
2.6. Opsporen van daders	19
2.7. Chemische, Biologische, Radiologische of Nucleaire aanslagen (CBRN)	21
2.8. Woordvoering en voorlichting bij een aanslag	23
3. Gijzeling, kaping, bezetting of ontvoering	27
3.1. Inleiding	27
3.2. Voorkomen van slachtoffers	27
3.3. Inzet van speciale eenheden	28
3.4. Woordvoering bij gijzelingen, kapingen, bezettingen of ontvoeringen	32
4. Terroristische dreigingen	33
4.1. Inleiding	33
4.2. Dreiging tegen personen, objecten of evenementen: Het Stelsel Bewaken en Beveiligen	34
4.3. Dreiging tegen een sector: Alerteringsstelsel Terrorismebestrijding	41
4.4. Woordvoering over beveiligingsmaatregelen	45
5. Een terroristisch incident elders	47
5.1. Inleiding	47
5.2. Tegengaan van maatschappelijke onrust	48
5.3. Bewaking en beveiliging	51

6. Aanpak van terroristische activiteiten	53
6.1. Inleiding	53
6.2. Strafbare terroristische activiteiten	53
6.3. Opsporen van terroristische activiteiten	55
6.4. Aanhouden van terrorismeverdachten	55
6.5. Signaleren van voorbereidingshandelingen	57
6.6. Vreemdelingrechtelijke aanpak	59
6.7. Persoonsgericht verstoren	59
6.8. De Contraterrorisme-Infobox	61
7. Signaleren en tegengaan van radicalisering	63
7.1. Inleiding	63
7.2. In kaart brengen van radicaliseringsproblematiek	65
7.3. Voorkomen en tegengaan van radicalisering	66
7.4. Een mogelijke weg naar een informatiepunt	68
7.5. Aanpak van radicaliseringshaarden	70
7.6. Aanpak haatzaaiende websites en satellietzenders	72
8. Terrorismebestrijding en uw gemeente	75
8.1. Inleiding	75
8.2. Inzicht in het dreigingsbeeld	75
8.3. Aanscherpen bestaande procedures	78
8.4. Oefenen	79
8.5. Uitbouwen en onderhouden van het maatschappelijk netwerk	80
Bijlage A Afkortingenoverzicht	82
Bijlage B Relevante achtergronddocumentatie	84
Bijlage C Overzicht van bij terrorismebestrijding betrokken nationale organisaties	87

VOORWOORD

Terrorismebestrijding is één van de belangrijkste thema's in het internationale en nationale veiligheidsbeleid.

De rijksoverheid werkt intensief aan de verbetering van terrorismebestrijding in Nederland. Er is fors geïnvesteerd in de capaciteit van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten én in de verbetering van informatie-uitwisseling tussen de diensten onderling. Het stelsel van bewaken en beveiligen is herzien en er wordt nieuwe wetgeving ontwikkeld om terrorisme beter te kunnen bestrijden en daders te kunnen vervolgen. In totaal zijn in Nederland ongeveer twintig instanties betrokken bij de bestrijding van terrorisme. Om de samenwerking tussen al deze instanties te verbeteren, is de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (de NCTb) ingesteld.

6 De NCTb waarborgt de centrale regie rond terrorismebestrijding, zodat het resultaat van alle inspanningen groter wordt dan de som van de afzonderlijke delen. De coördinator is verantwoordelijk voor de beleidsontwikkeling, de analyse van (inlichtingen)informatie en de regie over te nemen beveiligingsmaatregelen bij de bestrijding van terrorisme. De NCTb en zijn medewerkers vallen onder de verantwoordelijkheid van de minister van Justitie (coördinerend minister voor terrorismebestrijding) en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Lokale overheden hebben een belangrijke taak bij het bestrijden van terrorisme. Zij moeten *voorbereid zijn* op de mogelijkheid dat een terroristisch incident in hun gemeente of regio plaatsvindt. Ook moeten zij weten hoe te handelen wanneer een persoon, object, sector of evenement in hun gebied wordt bedreigd. Verder kan een terroristisch incident elders in Nederland of de wereld ook maatschappelijke onrust in een niet-getroffen gemeente teweegbrengen, waar lokale bestuurlijke actie op nodig is. Maar het lokale niveau kan

daarnaast een *bijdrage leveren* aan de bestrijding van terrorisme, door het actief signaleren en ingrijpen bij radicaliseringsprocessen van personen of groepen in de gemeente.

Deze handreiking is opgesteld om gemeenten te ondersteunen bij het ontwikkelen van een lokale aanpak voor terrorismebestrijding. Een belangrijke uitdaging daarbij is om een goede balans tot stand te brengen bij de gemeentelijke taak in de bestrijding van terrorisme die voortvloeit uit de verantwoordelijkheid voor de openbare orde en veiligheid, het integratiebeleid en maatschappelijke ontwikkeling.

Deze handreiking voor lokale overheden maakt onderdeel uit van een bredere campagne die de rijksoverheid in februari 2006 samen met de lokale overheden en private partners is gestart om burgers te informeren over wat de overheid doet om terrorisme te bestrijden en wat burgers zelf kunnen doen om bij te dragen aan het voorkomen van terroristische aanslagen.

7

mr. T.H.J. Joustra

Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding

1. INLEIDING

Het doel van deze handreiking is om lokale overheden aanknopingspunten te bieden voor het ontwikkelen van een lokale aanpak van terrorismebestrijding.

Terrorismebestrijding is niet alleen een zaak van nationale overheden of grote gemeenten, maar kan voor iedere gemeente relevant zijn. Diverse gemeenten in Nederland hebben in het recente verleden - direct of indirect - met terrorisme te maken gehad.

Voorbeelden van de manieren waarop gemeenten in Nederland in het recente verleden met terrorisme te maken hebben gehad

In Amsterdam werd op 2 november 2004 Theo van Gogh vermoord door een dader met een jihadistisch motief. In de dagen na de moord werd brand gesticht in Helden, Uden en Rotterdam in islamitische instellingen. In het Laakkwartier in Den Haag werden na een belegering van dertien uur op 10 november 2004 twee terrorismeverdachten gearresteerd. Ook in Amersfoort vond diezelfde dag een arrestatie plaats. Eerder dat jaar had al een inval in een huis in Utrecht plaatsgevonden en werd in de gemeente Sas van Gent een scholier gearresteerd wegens het bedreigen van een Tweede Kamerlid. In Liempde werd een inval gepleegd op een camping waarvan werd vermoed dat die als opleidingskamp voor leden van Kongra-Gel (voorheen PKK) werd gebruikt. In 2004 werd de Vierdaagse van Nijmegen bedreigd. In de gemeente Eindhoven werd in februari 2005 een uitzettingsprocedure gestart tegen imams die van haatzaaien werden beticht. In augustus 2005 werd extra bewaking ingesteld bij het evenement Sail in Amsterdam.

9

Deze handreiking beoogt een handzaam overzicht te bieden van (de organisatie van) terrorismebestrijding in Nederland. Buiten de scope van deze handreiking valt een beschrijving van (de organisatie) van crisisbeheersing die ook bij andere - reguliere - ramptypen aan

de orde is.¹ Ook gaat de handreiking niet in op de bredere initiatieven gericht op het versterken van maatschappelijke binding.²

Ieder hoofdstuk in deze handreiking behandelt een specifieke manier waarop de lokale overheid met terrorisme of terrorismebestrijding te maken kan krijgen:

- Een (bom)aanslag (hoofdstuk 2).
- Een gijzeling, kaping, bezetting of ontvoering (hoofdstuk 3).
- Een terroristische dreiging tegen een evenement, object of persoon (hoofdstuk 4).
- De mogelijke maatschappelijke onrust als gevolg van een terroristisch incident elders (hoofdstuk 5).
- Het opsporen van terroristische activiteiten (hoofdstuk 6).
- Het signaleren en tegengaan van radicaliseringsprocessen (hoofdstuk 7).

De handreiking wordt afgesloten met het hoofdstuk ‘Terrorismebestrijding en uw gemeente’ (hoofdstuk 8), met een concrete uiteenzetting van de activiteiten die gemeenten kunnen ontplooiën om zich beter voor te bereiden op terrorisme en de bestrijding daarvan. De handreiking kan in geval van een daadwerkelijk incident of dreiging mogelijk als nuttige checklist en wegwijzer fungeren. De bijlagen bij deze handreiking bevatten een overzicht van afkortingen, relevante achtergronddocumentatie en een overzicht van bij terrorismebestrijding betrokken organisaties.

Terrorismebestrijding vormt op dit moment een snel veranderend beleidsterrein. In de afgelopen periode hebben zich veel nieuwe (beleids)ontwikkelingen voorgedaan en zijn lessen geleerd uit incidenten en oefeningen. Deze handreiking biedt de actuele stand van zaken op dit moment (voorjaar 2006). Gelet op de snelle veranderingen waaraan terrorismebestrijding onderhevig is, zal na verloop van tijd een nieuwe, geactualiseerde handreiking worden uitgebracht.

1. Voor verdere informatie daarover zie bijvoorbeeld: Beleidsplan crisisbeheersing 2004-2007, 21 juni 2004, Kamerstukken II, 2003-2004, 29 668, nr. 1 of www.handboekkrampenbestrijding.nl.

2. Voor verdere informatie daarover zie bijvoorbeeld: TK-nota Weerbaarheid en Integratiebeleid, 19 augustus 2005, Kamerstuk II, 2004-2005, 29754, nr. 27 of de publicatie van het onafhankelijk instituut voor multiculturele ontwikkeling FORUM over het ontwikkelen van lokaal beleid ten aanzien van moslim-gemeenschappen.

In deze handreiking worden de volgende definities gehanteerd:

Terrorisme: het plegen van of dreigen met geweld, het ontwrichten van de samenleving of het toebrengen van grote economische zaakschade, met als doel maatschappelijke veranderingen te bewerkstellingen of politieke besluitvorming te beïnvloeden.

Terreur: schrikbewind van een staat tegen haar eigen onderdanen, veelal met als doel de macht van de heersende politieke, religieuze of etnische elite te handhaven.

Terrorismebestrijding: Het verkleinen van de kans op een terroristische aanslag of dreiging, het beperken van de gevolgen van aanslagen en het opsporen en vervolgen van terroristen.

2. (BOM)AANSLAGEN

In uw gemeente vindt tijdens de ochtendspits in een volle stadsbus een zware explosie plaats. In de eerste situatierapportage van het Operationeel Team staat dat er 15 dodelijke slachtoffers, 20 zwaargewonden en een onbekend aantal lichtgewonden zijn gevallen. De verwachting is dat deze getallen gaan oplopen. Weet u met welke bijzonderheden de hulpverleningsinstanties rekening moeten houden? En wie op welk moment de woordvoering voor zijn rekening neemt?

2.1. INLEIDING

Een terroristische aanslag verschilt van een ‘gewone’ ramp. Bij een ‘gewone’ ramp is er geen sprake van opzet. Bij een terroristische aanslag is dat wel het geval. Na een terroristische aanslag is het overheidsoptreden dan ook niet alleen gericht op rampenbestrijding (hulp verlenen aan slachtoffers, handhaven van de openbare orde, verrichten van herstelwerkzaamheden), maar moeten ook de daders zo snel mogelijk worden opgespoord en moet tegelijkertijd rekening worden gehouden met de dreiging van een vervolgaanslag. Daarnaast heeft de moedwilligheid van een terroristische aanslag veelal een grote maatschappelijke impact die (ook op andere plaatsen) tot onrust of ongeregelde heden kan leiden.

13

Dit hoofdstuk gaat in op de specifieke aandachtspunten die bij een terroristische aanslag aan de orde komen ten aanzien van hulpverlening aan slachtoffers, organisatie van de crisisbesluitvorming, maatregelen ter voorkoming van een vervolgaanslag, het opsporen van daders en de woordvoering. Over de manier waarop met maatschappelijke onrust kan worden omgegaan, gaat hoofdstuk 5 van deze handreiking.

In Nederland heeft zich nog nooit een grootschalige terroristische bomaanslag op een ‘soft target’³ voorgedaan. De in dit hoofdstuk beschreven aandachtspunten zijn dan ook vooral

3. Een aanslag gericht op een plaats waar veel mensen bijeen zijn, zoals het openbaar vervoer of een evenement.

gebaseerd op bestaande procedures en (internationale) literatuur, aangevuld met lessen uit oefeningen als de grootschalige terrorisme-oefening 'Bonfire' van 6 april 2005.

2.2. HULPVERLENING AAN SLACHTOFFERS

Hulpverleners moeten na een terroristische aanslag met meer zaken rekening houden dan na een 'gewoon' ongeluk of ramp. Het getroffen gebied kan bijvoorbeeld (nog) niet ontplofte explosieven bevatten, of er kan een risico zijn op aanwezigheid van gevaarlijke stoffen. Een (te) snelle hulpverlening zou dan ten koste kunnen gaan van de veiligheid van de hulpverleners.

De burgemeester draagt er zorg voor dat aan de hulpverleners op passende wijze informatie wordt verschaft over de risico's die hun inzet heeft voor hun gezondheid en de voorzorgsmaatregelen die in verband daarmee zijn of zullen worden getroffen. De burgemeester wordt daartoe van adequate informatie voorzien door het Openbaar Ministerie, de politie en, indien relevant, de AIVD.

14 Verder is het door een aanslag getroffen gebied tevens plaats delict. Hulpverleners moeten er rekening mee houden dat de daders dood of gewond kunnen zijn en dat gewonde slachtoffers getuigen ten behoeve van de opsporing kunnen zijn. Ook moeten hulpverleners er bij hun werkzaamheden rekening mee houden dat zij niet onnodig waardevolle sporen of bewijsmateriaal uitwissen. Dit betekent praktisch gezien bijvoorbeeld dat wrakstukken, onderdelen en stoffelijke resten niet verplaatst of van het rampterrein moeten worden afgevoerd tenzij dit noodzakelijk is.

Er moet dan ook een goede afstemming plaatsvinden tussen hulpverleners en opsporingsfunctionarissen, om een goede balans te vinden tussen noodzakelijke levensreddende handelingen en opsporingswerkzaamheden. Levensreddende handelingen hebben in beginsel prioriteit, tenzij er bijvoorbeeld sprake is van een zodanige acute dreiging of vervolgdreiging dat het redden van slachtoffers niet opweegt tegen de schadelijke effecten van die dreiging.

Tot slot moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat de aanslag deel uitmaakt van een gecoördineerde actie die meerdere aanslagen behelst. De aanslagen in de Verenigde Staten, Madrid en Londen, zijn hier voorbeelden van. Afhankelijk van de situatie betekent dit wellicht dat hulpverleningscapaciteit achter de hand moet worden gehouden bij de respons op een eerste aanslag.

Juist omdat een terroristische aanslag gericht is op het zaaien van angst, is het belangrijk dat het gewone leven zich snel kan herstellen. Daar moeten de herstelwerkzaamheden na een aanslag zich dan ook vooral op richten. De nafase is daarbij van eminent belang. De organisatie daarvan is een taak van de regionaal geneeskundig functionaris (de RGF).

2.3. ORGANISATIE VAN CRISISBESLUITVORMING

Na een terroristische aanslag heeft de burgemeester het gezag over de hulpverlening, voor zover de ramp/crisis binnen de gemeentegrenzen beperkt blijft. Degenen die aan de bestrijding van de gevolgen van de aanslag deelnemen, staan onder zijn bevel.

De burgemeester kan worden ondersteund door een veiligheidsregio. Dit is een bestuurlijk samenwerkingsverband van gemeenten, gericht op voorkomen en bestrijden van branden, rampen en crises, waaronder de gevolgen van terroristische aanslagen.

15

Opschaling

In het geval van een (dreigende) gemeentegrensoverschrijdende crisissituatie, is bestuurlijke opschaling aangewezen. Opschaling bij een terroristische aanslag vindt plaats conform de normale opschalingsprocedures bij crisisbeheersing. Om opschaling in goede banen te leiden, hebben verschillende regio's het opschalingsproces in een procedure vastgelegd: de Gecoördineerde Regionale Incidentenbestrijdings Procedure (GRIP). In deze procedure wordt onderscheid gemaakt in verschillende opschalingstadia, die in elkaar overvloeien en gekoppeld zijn aan de reikwijdte van het incident.

In geval van een terroristische aanslag kan er voor worden gekozen om de lokale driehoek en het (Regionale) Beleidsteam (deels) te integreren ('vijfhoek'). Op die manier kunnen de belangen van hulpverlening, openbare orde en opsporing goed op elkaar worden afgestemd. Door het betrekken van de regionaal geneeskundig functionaris en de regionaal commandant brandweer bij deze besluitvorming kunnen zij de noodzakelijke maatregelen treffen (gereed stellen ambulances, voorbereiden ziekenhuizen, menskracht beschikbaar houden voor hulpverlening, enz.).

De operationele leiding over de hulpverlening ligt normaliter bij de regionaal commandant brandweer, tenzij de burgemeester anders besluit.⁴ Bij terroristische aanslagen kan er echter reden voor de burgemeester zijn om een politiecommandant te belasten met de leiding van het (Regionaal) Operationeel Team, vanwege de rol van politie-eenheden bij het opsporen van mogelijke explosieven in het gebied en de dreigingsinformatie, alsmede de openbare-orde-component. De politie zal bij terroristische aanslagen werken aan de hand van de structuur Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden (SGB0) of een Landelijke Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden (LSGB0). Dat is een gelegenheids(commando)structuur, die wordt ingericht als er sprake is van (dreigende) rampen/crisis/calamiteiten. De SGB0 heeft een duidelijke bevels- en aansturinglijn en opereert onder het lokaal bevoegd gezag. De SGB0 leidt de politie-inzet en fungeert als een belangrijke informatiebron voor de driehoek en het beleidsteam.

16

Doorzettingsmacht

Bij een terroristische dreiging met een acuut karakter is de minister van Justitie als coördinerend minister voor terrorismebestrijding bevoegd om op basis van een aan hem toegekende doorzettingsmacht een aantal specifieke bevoegdheden uit te oefenen die op de terreinen van andere ministers liggen. Het gaat hierbij om maatregelen die onverwijld nodig zijn om een terroristisch misdrijf te voorkomen of om op voorhand de gevolgen daarvan te beperken, in een situatie waarin er onvoldoende tijd is voor overleg of het bereiken van overeenstemming met de bevoegde minister.⁵

4. Art. 11 van de Wet Rampen en Zware ongevallen.

5. KB Doorzettingsmacht. Besluit van 14 december 2005, houdende tijdelijke herindeling van ministeriële taken in geval van een terroristische dreiging met een urgent karakter, Staatsblad 2005 662.

Crisisorganisatie op nationaal niveau

In crisissituaties waarin niet direct, maar pas naderhand duidelijk wordt dat sprake is van terroristische motieven, geldt op nationaal niveau de organisatie zoals beschreven in het beleidsplan crisisbeheersing. De minister van BZK is coördinerend bewindspersoon voor crisisbeheersing. Echter, in situaties waarin het terroristisch karakter van meet af aan duidelijk is, geldt op het nationaal niveau een toegesneden crisisorganisatie, die op onderdelen van het beleidsplan crisisbeheersing afwijkt. In dergelijke situaties is de minister van Justitie voorzitter van het Ministerieel Beleidsteam (MBT), waarin ook de minister van BZK, de minister-president en afhankelijk van de aard van de crisis eventuele overige bewindspersonen deelnemen. Het voorzitterschap van het Interdepartementaal Beleidsteam (IBT) wordt vervuld door de NCTb. De DG Veiligheid blijft binnen deze constellatie verantwoordelijk voor de coördinatie en inzet van de hulpdiensten.

2.4. BIJSTANDSVERLENING

Bij een grote terroristische aanslag kan de vraag om hulpverleners al snel die van het aanbod uit de regio overstijgen.

17

Indien de capaciteit in de eigen regio ontoereikend is voor de bestrijding van de gevolgen van een grote terroristische aanslag, dan ligt interregionale bijstandsverlening en/of civiel-militaire bijstandsverlening door het Ministerie van Defensie (hierna: Defensie) in de rede. Brandweer, politie, geneeskundige hulpverlening en Defensie kunnen het Landelijk operationeel coördinatiecentrum (LOCC) inschakelen als een crisis, ramp of evenement zo groot is, dat een veiligheidsregio de bestrijding ervan niet (meer) alleen aankan. Het LOCC beschikt over een actueel overzicht van de beschikbare bijstand. Ook zal het LOCC de operationele diensten reeds bij het aanvragen van de bijstand inzicht kunnen geven in de beschikbaarheid van middelen (zowel middelen van operationele diensten als die van Defensie en andere middelen), alsmede de aanvragende diensten kunnen adviseren over een bijstandsaanvraag. De bijstandsverlening dient te worden aangevraagd via de Commissaris van de Koningin (CdK).

Indien de bijstand door andere regio's binnen de provincie kan worden geleverd, zal de CdK dit zelfstandig afhandelen. In andere gevallen geleidt de CdK het verzoek door naar de minister van BZK. De minister van BZK verzoekt vervolgens andere CdK's te voorzien in de bijstand. Voor militaire bijstand richt de minister van BZK het verzoek aan de minister van Defensie.⁶ Defensie garandeert de beschikbaarheid van 3000 militairen voor de ondersteuning van civiele autoriteiten bij rampen en incidenten. Hiervoor gelden de volgende tijden tussen alarmering en inzetgereedheid vanaf de kazerne:

- 200 militairen binnen 8 uur,
- 300 militairen binnen 12 uur,
- 1000 militairen binnen 24 uur en
- 1500 militairen meer dan 24 uur.⁷

18

De mogelijke ondersteuning van Defensie beperkt zich echter niet tot mankracht. Defensie beschikt over hoogwaardige specialistische capaciteiten op velerlei terreinen die in een bijstandsrol kunnen worden ingezet. Te denken valt bijvoorbeeld aan de inzet van materieel waarmee vanuit de lucht een continu en actueel inzicht van de situatie in het getroffen gebied wordt geboden, de inzet van transporthelikopters, de inzet van voertuigen voor evacuatie van burgers of de inzet van capaciteit voor noodconstructies en noodvoorzieningen. De regionaal militair commandant (RMC) kan lokale bestuurders zowel preparatief als in de responsfase, adviseren over inzet van militairen en militaire middelen.

6. Het kabinet heeft in het kabinetsstandpunt op de evaluatie van de politie-organisatie aangekondigd dat de rol van de CdK bij bijstandsverlening in de toekomst zal komen te vervallen. In de gewijzigde politieorganisatie ligt het voor de hand dat de minister van BZK beslist over verzoeken over bovenregionale bijstandsverlening waar het de openbare orde betreft. Het voordeel hiervan is dat de procedure eenvoudiger wordt en dat er sneller over bijstandsverlening kan worden besloten (Kabinetsbrief van 10 oktober 2005, kamerstuk II, 2005–2006, 29 628, nr. 25).

7. Kamerstuk II, 2004-2005, 29 800 X, nr. 84.

2.5. MAATREGELEN TER VOORKOMING VAN EEN VERVOLGAANSLAG

Na een terroristische aanslag moet rekening worden gehouden met onmiddellijke vervolgaanslagen. Zo was bij de aanslagen in de Verenigde Staten op 11 september 2001, in Madrid op 11 maart 2004 en in Londen op 7 juli 2005 sprake van een reeks van simultane of zeer kort na elkaar uitgevoerde aanslagen.

Informatie over dreigende vervolgaanslagen kan op landelijk niveau reden zijn tot een opschaling van het alerteringsniveau voor een of meerdere sectoren die zijn aangesloten bij het Alerteringsstelsel terrorismebestrijding, waardoor voor specifieke sectoren aanvullende beveiligingsmaatregelen worden genomen (zie paragraaf 4.3).

De dreiging van vervolgaanslagen zal aanleiding zijn voor de lokale driehoek tot het treffen van onmiddellijke bewakings- en beveiligingsmaatregelen. Te denken valt aan het (zwaarder) bewaken en beveiligen van objecten en/of personen, het uitvoeren van extra surveillances, het ontruimen van gebouwen of gebieden, het afzetten van gemeentelijke (vaar)wegen of het uitstellen of afgelasten van evenementen. Ook zal onder omstandigheden de handhaving van de identificatieplicht worden geïntensiveerd. In de toekomst zal ook preventief fouilleren (binnen een veiligheidsrisicogebied) kunnen worden ingezet. Na een terroristische aanslag kan het ook in niet-getroffen gemeenten nodig zijn om extra bewakingsmaatregelen te treffen. Communicatie daarover verloopt via het NCC.

19

Ook op nationaal niveau kan worden besloten tot het treffen van maatregelen. Te denken valt aan het opvoeren van grensbewaking voor goederen- en personenvervoer, het afsluiten van het luchtruim voor burgerluchtvaart of intensivering van het mobiel toezicht vreemdelingen.

2.6. OPSPOREN VAN DADERS

De eerste uren na een aanslag zijn van het grootste belang voor het opsporingsonderzoek naar de dader(s) en/of hun omgeving. Het opsporingsonderzoek kan ook bijdragen aan het voorkomen van een vervolgaanslag.

Na een terroristische aanslag zal door de politie een Team Grootschalige Opsporing (TGO) worden ingesteld. Dit team kan onderdeel uitmaken van de SGB0-structuur. In de bovenlokale crisissituaties waarvan in dit hoofdstuk sprake is zal de Unit contraterrore en -activisme (UCTA) van de dienst Nationale Recherche van het KLPD, onder aansturing van het Landelijk Parket van het openbaar ministerie, het opsporingsonderzoek naar de vermoedelijke daders van een aanslag uitvoeren.

De hoofdofficier van het Landelijk Parket kan in de lokale driehoek plaatsnemen om de afstemming van het opsporingsonderzoek in relatie tot de hulpverlening te waarborgen. De lokale hoofdofficier van justitie is dan nevensgeschikt aan de hoofdofficier van het Landelijk Parket. Beiden vallen direct onder het college van procureurs-generaal. Ze worden ondersteund door de landelijk officier van justitie voor terrorismebestrijding, die toegang heeft tot de gegevens die ten grondslag liggen aan ambtsberichten van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten ten behoeve van de opsporing (artikel 38 WIV).⁸

20

Direct na een aanslag is het belang van forensische opsporing groot. Ook digitale expertise is nodig voor sporenonderzoek op digitale gegevensdragers zoals gsm's, pc's en laptops. Het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) beschikt over een Quick response team, voor forensische ondersteuning bij de opsporing van daders van terroristische aanslagen en het verzamelen van bewijsmateriaal. Ook camerabeelden kunnen een belangrijke rol spelen bij het reconstrueren van de toedracht en het eventueel identificeren en opsporen van de daders. Hierbij zijn ook de bevoegdheden van de burgemeester inzake cameratoezicht op grond van artikel 151c van de Gemeentewet van belang. In de meeste gevallen zal informatie over vermoedelijke daders afkomstig zijn van politie en inlichtingen- en veiligheidsdiensten. In geval van een terroristische aanslag moet er rekening mee worden gehouden dat ook vanuit buitenlandse of internationale justitiële of politiediensten informatie wordt verzocht of aangeboden.

De ramplocatie is tevens plaats-delict. In de eerste fase na een aanslag kan het zoeken

8. Het gaat hierbij om de gegevens die voor de beoordeling van de juistheid van het ambtsbericht noodzakelijk zijn. De landelijk officier van justitie voor terrorismebestrijding is hierbij gebonden aan een geheimhoudingsplicht.

naar sporen en het veiligstellen van bewijsmateriaal op gespannen voet staan met het levensreddende werk van hulpverleners. Hierbij gaat het levensreddende werk voor. Arrestatie van de vermoedelijke daders vindt plaats onder leiding van het openbaar ministerie. Deze aanhoudingen vinden in bepaalde gevallen plaats door de Aanhoudings- en Ondersteuningseenheden (AOE-en) van regiopolitie of Koninklijke Marechaussee, dan wel door speciale eenheden onder leiding van de Dienst Speciale Interventies (DSI) van het KLPD, gezien de bijzondere risico's (zie paragraaf 3.3).

2.7. CHEMISCHE, BIOLOGISCHE, RADIOLOGISCHE OF NUCLEAIRE AANSLAGEN (CBRN)

De mogelijkheid dat terroristische aanslagen met behulp van chemische, biologische, radiologische of nucleaire middelen (CBRN-agentia) worden gepleegd, is niet uit te sluiten. Vanwege de verscheidenheid in CBRN-agentia zijn er veel verschillende verschijningsvormen van CBRN-terrorisme te bedenken, variërend van kleinschalige aanslagen gericht op het individu, bijvoorbeeld poederbrieven, tot grootschalige aanslagen gericht op grote delen van de bevolking, bijvoorbeeld bioterrorisme of aanslagen met een zgn. 'vuile bom'.⁹ Hulpverleningsdiensten dienen met het regulier beschikbare materiaal op te treden volgens de procedures voor de Ongevalsebestrijding Gevaarlijke Stoffen. Extra kennis van de effecten en bestrijdingswijzen kan worden ingewonnen via het Beleids Ondersteunend Team milieu-incidenten (BOT-mi), een samenwerkingsverband van de verschillende kennisinstituten in Nederland, te bereiken via het Meldpunt VROM of het NCC.

21

Extra ondersteuning bij grootschalige (burger)ontsmetting kan worden verkregen bij de zes NBC-steunpuntregio's van de brandweer.¹⁰ Deze steunpuntregio's beschikken over extra materiaal om tijdens een grootschalig incident op te treden. De steunpuntregio's beschikken tevens over extra meetapparatuur voor de detectie van strijdgassen.

Met het RIVM en TNO zijn door de ministeries van VROM en BZK contracten afgesloten. Het RIVM en TNO-PML verrichten bepalingen en metingen die gespecialiseerde kennis en apparatuur vereisen. De beide instituten kunnen ter plaatse de hulpdiensten ondersteunen

9. Een bom van conventionele explosieven gecombineerd met radiologisch materiaal.

10. Amsterdam-Amstelland, Groningen, Haaglanden, Noord-Oost Gelderland, Rotterdam-Rijnmond en Zuid-Oost Noord-Brabant.

met behulp van bemonsteringsteams en mobiele meetapparatuur. Daarnaast beschikt Defensie over gespecialiseerde kennis en capaciteiten, onder andere bij de 101-NBC-verdedigingscompagnie.

Begin 2006 verschijnt het landelijk protocol verdachte objecten (PVO), waarin beschreven staat hoe men moet omgaan met een (CBRN-)verdacht object. Het protocol gaat met name in op waar welke expertise in Nederland is te vinden en hoe de informatiedeling dient te verlopen naar zowel de rampenbestrijdingsketen als de justitiële keten. Het verdachte object of de inhoud daarvan kan worden aangemeld en aangeleverd bij het innameklok van het Landelijk Laboratorium Netwerk-Terreur Aanslagen (LLN-TA), dat zich bevindt op het terrein van het RIVM.

Het LLN-TA is 24 uur per dag, 7 dagen in de week beschikbaar voor de analyse van gevaarlijke stoffen die zijn vrijgekomen bij terroristische aanslagen of bij het openen van verdachte objecten. Dit netwerk verzorgt de totale analysecapaciteit voor vraagstukken die zich bij een terroristische aanslag, waarbij biologische, chemische en/of radiologische agentia een rol spelen, voordoen. Het LLN-TA is een samenwerkingsverband waarbij een groot aantal Nederlandse onderzoeksinstituten is aangesloten te weten: CIDC-Lelystad, Douanelaboratorium, Kiwa Water Research, NFI, RIKILT, RIVM, TNO-D&V en de VWA.

Via dit loket is bijvoorbeeld het Centraal Instituut voor DierziekteControle in Lelystad (CIDC-Lelystad) 24 uur per dag bereikbaar voor diagnostiek bij verdenking van aangifteplichtige dierziekten, waaronder onderzoek naar mogelijke anthrax-besmetting.

De Landelijke Coördinatiestructuur Infectieziekten (LCI) heeft protocollen, stappenplannen en draaiboeken ontwikkeld op het terrein van bioterrorisme, bijvoorbeeld moedwillige besmettingen met de miltvuurbacterie, het pokkenvirus, de pest of botuline.

2.8. WOORDVOERING EN VOORLICHTING BIJ EEN AANSLAG

Na een terroristische aanslag zullen lokale overheden - evenals bij een reguliere ramp - kunnen terugvallen op hun draaiboeken voorlichting. Wel zal na een terroristische aanslag de maatschappelijke onrust groter zijn dan bij een reguliere ramp. Ook komt bij een terroristische aanslag de justitiële component prominenter naar voren. Daarnaast zal na een aanslag ook op nationaal niveau woordvoering plaatsvinden.

23

Het Expertisecentrum voor Risico- en Crisiscommunicatie (ERC) en de NCTb hebben de volgende best practices geformuleerd voor communicatie na een terroristische aanslag:

- *Eenheid in woordvoering.* Er is afstemming nodig tussen de woordvoerders op lokaal en nationaal niveau over het tijdstip waarop informatie naar buiten wordt gebracht, de inhoud van de boodschap en de 'tone of voice'. Bij een terroristische aanslag zal ook op nationaal niveau door de minister van Justitie en de minister-president binnen korte tijd na de aanslag een verklaring worden afgelegd. De regie op communicatie op rijksniveau ligt bij de NCTb, in nauw overleg met het ERC. Lokale woordvoerders kunnen ten behoeve van de afstemming contact opnemen met de NCTb. Zo snel mogelijk zullen voorlichtingsliaisons tussen rijk en gemeente worden uitgewisseld. Bij de woordvoering staat de eigen bestuurlijke verantwoordelijkheid centraal. Dit houdt

onder meer in dat niet over de werkzaamheden van andere bestuurslagen en private partners wordt gesproken.

- *Breng snel een eerste verklaring uit (liefst binnen één uur).* De eerste verklaringen na de aanslag zijn bepalend voor de beeldvorming in de samenleving. Daarna is bijsturen heel moeilijk.
- *Blijf bij de feiten.* Vermijd ‘grote woorden’ als ‘vijand’ en ‘oorlog’. Spreek bijvoorbeeld over een ‘verschrikkelijk incident’ of ‘verschrikkelijke gebeurtenis’ zolang niet helder is of er sprake is van een terroristische aanslag. Zolang niet zeker is of de daders religieuze of etnische motieven hebben, is het verstandig om verwijzingen naar religies en etniciteit te vermijden.
- *Bied duidelijkheid over het vervolg.* Geef aan wanneer het volgende persmoment plaatsvindt. Als op een vraag nog geen antwoord beschikbaar is, geef dan aan dat het antwoord er nog niet is, wanneer het antwoord wel komt en wanneer de media dit krijgen. Wanneer kort na het incident (nog) weinig tot geen aanvullende gegevens over het incident bekend zijn, is het verstandig alleen een verklaring af te leggen en de mogelijkheid tot het stellen van persvragen tot een nader moment uit te stellen.
- *Continue informatievoorziening.* Zorg voor continue informatievoorziening richting de media, zowel inhoudelijk als procesmatig.
- *Buitenlandse pers.* Schakel zo nodig tolken in. Diverse incidenten hebben laten zien dat redelijke beheersing van het Engels onvoldoende is om tijdens crises goede woordvoering te verrichten. Het is van belang om richting buitenlandse en binnenlandse pers een consistente informatievoorziening te betrachten, om afwijkende - en mogelijk verwarrende - berichtgeving te voorkomen.

Belangrijke elementen in de lokale woordvoering

Naast het gegeven dat de woordvoerder er behoefte aan zal hebben om zijn medeleven uit te spreken met de slachtoffers, hun familie en vrienden en tevens woorden van steun zal willen richten tot de hulpverleners, zullen de onderstaande elementen van belang zijn bij de lokale woordvoering.

- Informatie over wat wordt gedaan om de gevolgen van de aanslag te bestrijden.
- Informatie over de voortgang van het opsporingsonderzoek naar de daders (woordvoering door Openbaar Ministerie).
- Advies aan burgers over wat zij moeten en kunnen doen.
- Afwijzen van geweld als middel om doel te bereiken.
- Oproep om normale leven zo snel mogelijk weer te hervatten.

Lokale overheden kunnen via het NCC contact opnemen met het ERC, voor ondersteuning bij verwanten- en publieksinformatie na een terroristische aanslag.

- **Verwanteninformatie.** Het geven van informatie aan verwanten is een lokale verantwoordelijkheid. Verwanteninformatie wordt in nauwe samenspraak met de medische kolom vormgegeven. De gemeente richt een verwantentelefoon in, waarbij gebruik kan worden gemaakt van de infrastructuur van het publieksinformatienummer 0800-1351 en de verwantentelefoon van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van het Rode Kruis.
- **Publieksinformatie.** Alle Nederlandse gemeenten, provincies, waterschappen en ministeries kunnen bij een crisissituatie www.crisis.nl als hun eigen website inrichten. Deze website is berekend op zeer hoge bezoekersaantallen. Het publieks informatie-nummer 0800-1351 wordt door de RVD/Postbus 51 opengesteld.

3. GIJZELING, KAPING, BEZETTING OF ONTVOERING

Tien gewapende personen dringen binnen bij een school in uw gemeente en gijzelen de kinderen van groep 6 en de lerares. Ze eisen de onvoorwaardelijke terugtrekking van Nederlandse militairen uit een land waar deze op dat moment een vredesmissie uitvoeren. Welke overheidsinstanties zijn bij de aanpak van de gijzeling betrokken? Kent u de aanvraag- en inzetprocedure van de speciale eenheden?

3.1. INLEIDING

Gijzelingen, kapingen, bezettingen of ontvoeringen kunnen met een terroristisch oogmerk worden gepleegd, bijvoorbeeld om bepaalde eisen ingewilligd te zien, of om in ieder geval publiciteit voor een bepaald standpunt te genereren. De overheidsaanpak bij dergelijke terroristische incidenten kent andere accenten dan die bij terroristische (bom)-aanslagen. Daarom gaat dit hoofdstuk in op de bijzonderheden die bij dergelijke terroristische incidenten aan de orde zijn, waaronder de procedure voor de inzet van speciale eenheden.

27

3.2. VOORKOMEN VAN SLACHTOFFERS

Bij de aanpak van gijzelingen, kapingen, bezettingen of ontvoeringen is verantwoordelijk:

- In beginsel de lokale hoofdofficier van justitie; of
- wanneer sprake is van een reeds lopend opsporingsonderzoek onder leiding van het Landelijk Parket waarmee een dergelijk incident een relatie heeft, de hoofdofficier van justitie van het Landelijk Parket.

De hoofdofficier van het Landelijk Parket kan in de lokale driehoek plaatsnemen om de afstemming van het opsporingsonderzoek in relatie tot de hulpverlening te waarborgen. De lokale hoofdofficier van justitie is dan nevensgeschikt aan de hoofdofficier van het Landelijk Parket. De verantwoordelijke hoofdofficier van justitie wordt bijgestaan door de landelijk officier van justitie voor terrorismebestrijding.

Omdat gijzelingen, kapingen en bezettingen in veel gevallen tot risico's voor de openbare orde leiden, zal besluitvorming in overleg tussen de lokale driehoekspartners plaatsvinden. In de omgeving van de locatie van de terroristische actie moeten wellicht afzettingen worden geplaatst. Ook kan het nodig zijn om huizen te ontruimen om bij explosiegevaar het aantal potentiële slachtoffers te verminderen en voor de speciale eenheden een vrij werkgebied te creëren. Hulpverleningsdiensten moeten paraat zijn voor het geval er sprake is van slachtoffers. Het is van belang dat zij informatie hebben over de aard van de wapens van de terroristen om sneller te anticiperen op mogelijke verwondingen van slachtoffers.

Bij gijzelingen, kapingen, bezettingen en ontvoeringen maken familie, vrienden en bekenden zich grote zorgen en kunnen zij zich privé en publiekelijk emotioneel uiten. Het is daarom van belang dat er een goed contact met hen wordt onderhouden. Daarnaast kunnen zij ook aanvullende informatie geven over de slachtoffers.

Gijzelingen, ontvoeringen en bezettingen met een terroristisch oogmerk kunnen tot hevige emoties bij de bevolking leiden. Acties om maatschappelijke onrust te kanaliseren kunnen noodzakelijk zijn. De burgemeester is verantwoordelijk voor de handhaving van de openbare orde en veiligheid. Het voorkomen van slachtoffers heeft voor de overheid de hoogste prioriteit. Dit vereist geduld en vasthoudendheid van de onderhandelaars en de autoriteiten om de situatie op vreedzame wijze op te lossen. Daarbij is uiteindelijk wel vooral de bereidheid tot onderhandelen van de terrorist de uiteindelijke doorslaggevende factor. Bij dergelijke acties kan de noodzaak ontstaan tot aanvullende bijstand van (militaire) ondersteunende diensten, zoals politie-onderhandelaars en de Explosieven Opruimingsdienst (EOD).

3.3. INZET VAN SPECIALE EENHEDEN

Speciale eenheden worden ingezet voor het beëindigen van levensbedreigende situaties, het aanhouden van vuurwapengevaarlijke verdachten en verdachten van terrorisme of het plegen van grof geweld. De Dienst Speciale Interventies (DSI) van het KLPD heeft in dergelijke situaties onder gezag van het Openbaar Ministerie de operationele leiding over de interventies

van de speciale eenheden. Er zijn drie soorten speciale eenheden:

- *Aanhoudings- en ondersteuningseenheden* (AOE-en) van regiopolitie of Koninklijke Marechaussee.¹¹
- *Bijzondere Bijstandseenheid - Snelle Interventie Eenheid* (BBE - SIE).¹² De BBE-SIE is gespecialiseerd in kleinschalige high-risk operaties, waarin sprake is van explosieven, opofferingsbereidheid van verdachten en CBRN-dreigingen.
- *Bijzondere Bijstandseenheid - Mariniers* (BBE-M).¹³ De BBE-M wordt ingezet voor meer grootschalige, offensieve en/of complexe acties, of in situaties waarin de capaciteit van de BBE-SIE niet toereikend is.

Welke eenheden in een specifiek geval worden ingezet, hangt af van de situatie, de omvang en ernst van de dreiging.

Voorbeelden van inzet van speciale eenheden

De BBE-M is ingezet bij de dreiging voor de Schipholtunnel in 2001. Bij de inval in het Laakkwartier in november 2004 werd uiteindelijk de BBE-SIE ingezet. Ook bij de aanhouding van een gewapende terrorismeverdachte op Station Lelylaan te Amsterdam in juni 2005 is de BBE-SIE ingezet. De arrestatie van zeven terrorismeverdachten in oktober 2005 werd uitgevoerd door AOE'en, de BBE-SIE met inzet van scherpschutters, met de BBE-M standby. De BBE wordt in sommige gevallen ook wel preventief ingezet (scherpschutters op de daken). Een voorbeeld daarvan is het bezoek van de Amerikaanse president G.W. Bush op 8 mei 2005 aan de militaire begraafplaats in het Limburgse Margraten.

29

Voor de inzet van speciale eenheden zijn er twee situaties mogelijk: de reguliere situatie en de nationale situatie. Wanneer zich meerdere incidenten op verschillende locaties tegelijkertijd voordoen, of wanneer op enige andere wijze een groot nationaal belang in het geding is, kan de minister van Justitie besluiten dat er sprake is van een nationale situatie.

Uitgangspunt in de reguliere situatie is dat de voor het strafrechtelijk onderzoek verantwoordelijke hoofdofficier van justitie¹⁴ - op basis van advies van de politie - het initiatief neemt tot een verzoek om bijstand door speciale eenheden. Belangrijk afwegingscriterium daarbij is

11. De AOE-en van politie en KMar en de BBE-Mariniers vallen in reguliere omstandigheden beheersmatig onder respectievelijk het desbetreffende regiokorps en het ministerie van Defensie.

12. Na de stelselherziening zal de BBE-SIE zijn omgevormd in een Unit Interventie als onderdeel van de DSI.

13. Na de stelselherziening zal de BBE-M zijn omgevormd tot de Unit Interventie Mariniers.

14. Dit is de regionale hoofdofficier van justitie, tenzij er in de zaak een opsporingsonderzoek plaatsvindt onder gezag van het Landelijk Parket. In dat geval is de hoofdofficier van het Landelijk Parket de verantwoordelijke hoofdofficier.

de mate van dreiging van geweld. De landelijk officier van justitie voor terrorismebestrijding heeft hierbij een adviserende rol, vanuit zijn ervaring en expertise met terrorisme-onderzoeken en enkele bijzondere bevoegdheden op dit terrein.

Het hoofd Dienst Speciale Interventies (hoofd DSI) van het KLPD stelt intussen alvast de operationele inzetplannen op voor verschillende mogelijke scenario's ter beëindiging van de situatie. Zo nodig kunnen ook scherpschutters worden ingezet, die onder de Dienst Speciale Interventies vallen.

De hoofdofficier van justitie richt het bijstandverzoek door tussenkomst van het college van procureurs-generaal aan de minister van Justitie, die vervolgens zijn goedkeuring verleent aan de inzet en de daarbij behorende randvoorwaarden.¹⁵

Versnelling besluitvormingsprocedure

Om de besluitvormingsprocedure bij de inzet van speciale eenheden te versnellen, zal de voorzitter van het college van procureurs-generaal voor enkele specifieke scenario's worden gemandateerd om namens de minister van Justitie te besluiten over de inzet van de speciale eenheden.

De hoofdofficier van justitie heeft het gezag over de operatie en beslist over het moment van daadwerkelijke inzet. Daaraan voorafgaand informeert hij de lokale driehoekspartners, zodat de burgemeester zo nodig tijdig de benodigde openbare-orde- en veiligheidsmaatregelen kan treffen (bijvoorbeeld afzettingen, verkeersmaatregelen, op afstand houden van publiek, evacuatie van buurtbewoners). Wanneer de inzet onder gezag van het Landelijk Parket plaatsvindt, zal de hoofdofficier van justitie van het Landelijk Parket zijn collega-hoofdofficier van het betreffende arrondissement hierover tijdig informeren, zodat deze laatste de lokale driehoek inlicht. Als de situatie daartoe in dergelijke gevallen aanleiding geeft, kan de hoofdofficier van justitie van het Landelijk Parket aansluiten bij de lokale driehoek.

15. In de huidige situatie worden de ministers van AZ, BZK en Defensie voorafgaand aan het besluit tot inzet van de BBE-en door de minister van Justitie geselecteerd. In de toekomstige situatie worden deze ministers onverwijld in kennis gesteld van dit besluit. Indien mogelijk geschiedt dit voorafgaand aan de feitelijke inzet. Uitsluitend bij besluit over inzet van de BBE-mariniërs van Defensie, zal de minister van Justitie dit besluit nemen in overleg met de minister van Defensie.

Nationale situatie

Wanneer zich meerdere incidenten op verschillende locaties tegelijkertijd voordoen, of wanneer op enige andere wijze een groot nationaal belang in het geding is, wordt er een beleidsteam gevormd dat de minister van Justitie adviseert over de toewijzing en goedkeuring van de BBE-inzet. In dit beleidsteam nemen de NCTb (als voorzitter), de voorzitter van het college van procureurs-generaal en de korpschef van het KLPD plaats. Het beleidsteam wordt bijgestaan door de landelijk officier van justitie voor terrorismebestrijding en het hoofd DSI. In geval van inzet van de BBE-M (of delen daarvan) neemt Defensie deel aan het beleidsteam. Het beleidsteam toetst het door hoofd DSI opgestelde inzetplan en legt dit vervolgens met een advies ter goedkeuring voor aan de minister van Justitie. Het openbaar ministerie heeft ook in de nationale situatie het gezag over de daadwerkelijke inzet en informeert voorafgaand daaraan de lokale driehoekspartners.

De Dienst Speciale Interventies van het KLPD heeft de algehele leiding over de interventie. Het hoofd DSI is als algemeen commandant van de interventie nevensgeschikt aan de algemeen commandant in de Staf Grootchalig en Bijzonder Optreden-structuur (SGB0).

31

3.4. WOORDVOERING BIJ GIJZELINGEN, KAPINGEN, BEZETTINGEN OF ONTVOERINGEN

Bij gijzelingen, kapingen, bezettingen of ontvoeringen zal de (inter)nationale media-aandacht gedurende het incident zeer groot zijn. Gijzelnemers, kapers, bezetters en ontvoerders met een terroristisch oogmerk zullen naar alle waarschijnlijkheid - al dan niet rechtstreeks - in contact treden met de pers. Dit maakt het woordvoeringsproces lastiger. Het openbaar ministerie is verantwoordelijk voor de woordvoering over het opsporingsonderzoek. Het lokaal bestuur is verantwoordelijk voor de woordvoering over maatregelen op het gebied van openbare orde en veiligheid.

Informatievoorziening op gezette tijden gaat ongerichte beeldvorming tegen. Gezagsdragers moeten dan ook op momenten dat informatie naar buiten kan worden gebracht, dat zo snel mogelijk doen. De uitgangspunten genoemd in paragraaf 2.5 (eenheid in woordvoering, bij de feiten blijven, duidelijkheid over het vervolg e.d.) blijven daarbij ook van toepassing.

32

Het is wel belangrijk tijdens lopende terroristische acties terughoudend te zijn met het verstrekken van feitelijke of operationele informatie, om daarmee terroristen niet te faciliteren. Er is immers sprake van een lopend opsporingsonderzoek, waarbij het in het belang van het onderzoek kan zijn om sommige zaken wel of juist (voorlopig) niet openbaar te maken. De veiligheid van gijzelaars of het verloop van het onderhandelingsproces moet niet door de informatie in gevaar worden gebracht. Daarom is het juist bij dit soort situaties van extra belang dat woordvoerders de inhoudelijke informatie die naar buiten wordt gebracht goed hebben afgestemd met de Hoofdofficier van Justitie die de leiding heeft over het opsporingsonderzoek.

4. TERRORISTISCHE DREIGINGEN

In aanloop naar de landelijke verkiezingen doet een bedreigde politicus in zijn verkiezingstournee uw gemeente of regio aan. Wat betekent dat voor uw rol en verantwoordelijkheden binnen het stelsel Bewaken en Beveiligen?

4.1. INLEIDING

Dreigingen van terroristische acties oefenen een grote druk uit op lokale autoriteiten. Hoewel er nog geen sprake is van een calamiteit, kan het nodig zijn dat lokale autoriteiten op basis van de inschatting van de ernst en waarschijnlijkheid van de dreiging al in actie komen. Bij dreigingen kan een verschil worden gemaakt tussen de algemene dreiging voor Nederland, een dreiging tegen een object, dienst of persoon, of een dreiging tegen een (vitale) bedrijfssector.

Voor de algemene terroristische dreiging voor heel Nederland stelt de Nationaal Coördinator Terrorismedebestrijding ieder kwartaal het *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland* (DTN) op. Op basis van het DTN worden geen beveiligingsmaatregelen genomen. Wel kunnen beleidsaanbevelingen uit het DTN voortvloeien. Op het DTN wordt nader ingegaan in paragraaf 8.2.

Voor dreigingen tegen een individuele persoon, object of evenement worden conform het stelsel Bewaken en Beveiligen concrete beveiligingsmaatregelen getroffen. Dit stelsel wordt uiteengezet in paragraaf 4.2.

Voor dreigingen tegen (vitale) bedrijfssectoren die bij het Alerteringssysteem terrorismebestrijding zijn aangesloten (bv. spoor, openbaar vervoer, waterleidingbedrijven, gas, elektriciteit, nucleair, Schiphol, Rotterdamse haven) worden algemene beveiligingsmaatregelen getroffen door de sectoren zélf alsmede door de overheid. Hoofdstuk 4.3 bevat hierover meer informatie. Dit hoofdstuk sluit af met enkele noties over de woordvoering bij dreigingen.

4.2. DREIGING TEGEN PERSONEN, OBJECTEN OF EVENEMENTEN:

HET STELSEL BEWAKEN EN BEVEILIGEN

Uitgangspunt van het Stelsel Bewaken en Beveiligen is dat burgers en bedrijven zelf verantwoordelijk zijn voor hun veiligheid. De overheid neemt pas beveiligingsmaatregelen als een burger op eigen kracht of met hulp van de organisatie waar hij werkzaam is geen weerstand kan bieden tegen de aantasting van zijn veiligheid en als de dreiging en het risico daartoe aanleiding geven. Bij dreigingen die de normale beveiligingsnormen van een bedrijf te boven gaan, komt de overheid ook in beeld.

De decentrale overheid is primair verantwoordelijk voor het uitvoeren van maatregelen ter beveiliging en bewaking van personen en objecten, tenzij sprake is van een rijksverantwoordelijkheid.

Verantwoordelijkheid rijksoverheid ('Rijksdomein')

De rijksoverheid heeft een bijzondere verantwoordelijkheid voor een beperkte groep personen, objecten of diensten, vanwege het nationale belang dat met hun veiligheid en ongestoord functioneren is gemoeid. Dit is het geval bij:

- Bepaalde buitenlandse functionarissen, objecten en internationale instellingen in Nederland.
- Nederlandse personen en objecten waarbij door de functie en de aard en/of herkomst van de dreiging de kans bestaat dat de nationale of internationale democratische rechtsorde wordt geschaad en/of de veiligheid van de Staat in het geding is.
- Bepaalde personen werkzaam in de strafrechtspleging.

Hiervan bestaat een limitatieve lijst van personen, objecten en diensten, gespecificeerd in de nota Stelsel Bewaken en Beveiligen.

Overigens is het beschermingsniveau in het decentrale domein kwalitatief hetzelfde als in het rijksdomein.

Dreigingsmelding

35

De portefeuillehouder Conflict- en Crisisbeheersing (CCB) van het regionale politiekorps speelt op het lokale niveau een centrale rol bij dreigingsinformatie. Dreigingsinformatie op het lokale niveau kan op verschillende manieren tot stand komen:

1. Bedreigde personen of organisaties doen bij de lokale politie aangifte van bedreiging.
2. De portefeuillehouder CCB ontvangt via het RIK/NIK-kanaal of via de Regionale Inlichtingendienst een dreigingsmelding.
3. De NCTb/Coördinator Bewaking en Beveiliging (NCTb/CBB) verkrijgt op basis van informatie van inlichtingen- en veiligheidsdiensten een dreigingsmelding in het decentrale domein, en leidt deze door aan de portefeuillehouder CCB, vergezeld van een beveiligingsadvies.
4. De portefeuillehouder CCB inventariseert zelf de momenten waarop een (al dan niet) bedreigd persoon in het decentrale domein in het kader van het uitoefenen van zijn ambt optreedt in een voor breed publiek toegankelijke plaats waarbij een risico aanwezig is

of kan worden verondersteld ('zgn. geëvalueerde momenten'). Bij bedreigde personen geschiedt die inventarisatie bijvoorbeeld op basis van de agenda van betrokkene.

Decentraal domein of rijksdomein

De portefeuillehouder CCB kan besluiten de dreigingsmelding in te brengen bij de lokale driehoek. Het moet dan duidelijk zijn dat de bedreigde persoon of het bedreigde object inderdaad onder het decentrale domein valt, en niet onder het rijksdomein. Als er sprake is van een dreiging die onder het rijksdomein valt, of wanneer er op decentraal niveau twijfels bestaan over de vraag of een persoon of object tot het rijksdomein behoort, kan het lokaal bevoegd gezag zich wenden tot de NCTb/CBB.¹⁶

Indien een lid van de lokale driehoek (burgemeester, hoofdofficier of korpschef) zelf onderwerp is van dreiging, vindt besluitvorming plaats door de Evaluatiedriehoek, voorgezeten door de NCTb.

Afwegen ernst en waarschijnlijkheid

36

Indien de bedreigde persoon of het bedreigde object onder het decentrale domein valt, weegt de lokale driehoek de ernst en waarschijnlijkheid van de dreiging. Doel van de weging is om bijvoorbeeld bij een zeer ernstige situatie en een zeer lage waarschijnlijkheid niet tot een overreactie te komen en andersom.

Om de ernst en waarschijnlijkheid van de dreiging te bepalen, verricht het Regionaal Informatieknooppunt (RIK) op verzoek van de portefeuillehouder CCB een *dreigingsinschatting*. Het gaat hier om de beoordeling of van een concrete dreiging sprake is. Een concrete dreiging is een voorspelbare en voorstelbare dreiging die zich op korte termijn zou kunnen voordoen. Om de ernst van de dreiging te bepalen wordt gekeken naar de aard en mogelijk effect van de dreiging. Om de *waarschijnlijkheid* te bepalen worden zaken als de herkomst van de informatie, de geloofwaardigheid en betrouwbaarheid van de bron(nen) en de bevestiging van de informatie door andere bronnen in de beoordeling betrokken. De schema's hiernaast bevatten een uitwerking van de ernst en waarschijnlijkheid van een gebeurtenis.

16. De Evaluatiedriehoek bestaat uit de Nationaal Coördinator Terrorisbestrijding, de Coördinator Bewaking en Beveiliging, de directeur-generaal Rechtshandhaving van het ministerie van Justitie en de directeur-generaal Veiligheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Ernst van de gebeurtenis

Categorie	Aard	Effect
Zeer ernstig	- Grootschalige aanslag met gebruik van CBRN-middelen of conventionele middelen met een soortgelijk effect	- Massaal aantal dodelijke slachtoffers - Uitval van (delen van) vitale infrastructuren (eventueel, zonder dat direct mensenlevens in gevaar worden gebracht) - Maatschappelijke ontwrichting
Ernstig	- Aanslag, doodslag, moord, gijzeling, ontvoering, sabotage, brandstichting, (terroristische) aanslag in het buitenland met massaal aantal slachtoffers	- Vrees voor het leven van één of enkele personen - Samenleving ernstig geschokt
Gemiddeld	- Handgemeen tijdens openbaar bezoek VIP - Gewelddadige confrontaties tussen (politieke) groeperingen - Mishandeling	- Grootschalige openbare ordeverstoringen - Grote zaakschade aan niet-vitale objecten - Fysieke integriteit VIP geschonden
Matig	- Burgerlijk ongehoorzame acties (bijvoorbeeld bezetting, opstootjes / demonstraties met gewelddadige elementen)	- Kleinschalige openbare ordeverstoringen - Intimidatie VIP
Niet ernstig	- Vreedzame demonstratie, aanbieden petitie - Geen effecten voor de nationale veiligheid (inclusief openbare orde)	- Geen effecten voor de nationale veiligheid (inclusief openbare orde)

37

Waarschijnlijkheid van de gebeurtenis

Categorie	Beschikbare informatie
Zeer hoog	Concrete aanwijzingen (feiten en omstandigheden) dat een gebeurtenis geëffectueerd zal worden: bekendheid van plaats en tijd
Hoog	Concrete aanwijzingen dat een gebeurtenis zich zal voordoen, alleen plaats en tijd zijn niet bekend. En/of een gebeurtenis wordt zeer voorstelbaar geacht
Gemiddeld	Geen concrete aanwijzingen, maar de gebeurtenis is voorstelbaar
Laag	Geen concrete aanwijzingen, maar de gebeurtenis wordt nog enigszins voorstelbaar geacht
Zeer laag	Geen concrete aanwijzingen en de gebeurtenis wordt evenmin voorstelbaar geacht

Ten behoeve van de dreigingsinschatting kan gebruik worden gemaakt van de informatie die aanwezig is bij de Regionale Informatieknooppunten (RIK's). Daar komt binnen de betreffende politieregio de informatie samen van de Criminele Inlichtingeneenheid (CIE), Regionale Inlichtingendienst (RID) en andere relevante politie-informatie. Ook de AIVD kan voor het decentrale domein dreigingsinformatie aanleveren, indien het raakt aan de nationale veiligheid. De AIVD levert de informatie in zo'n geval aan de regionale portefeuillehouder CCB.

Het kan voorkomen dat de dreigingsmelding onvoldoende concreet is of dat er mogelijk meerdere soortgelijke dreigingen zijn geuit (denk aan kogelbrieven, dreigmails). In dergelijke gevallen ligt het in de rede om een dreigingsanalyse te laten uitvoeren. Een *dreigingsanalyse* is een onderzoek naar het bestaan van een mogelijke dreiging voor vastgestelde belangen.

Procedure dreigingsanalyse

De hoofdofficier van justitie of burgemeester kan de portefeuillehouder CCB de opdracht geven een verzoek tot een dreigingsanalyse in te dienen bij het Nationaal Informatieknooppunt (NIK) van de dNRI/KLPD. De portefeuillehouder CCB stelt gelijktijdig de landelijk officier Bewaking en beveiliging op de hoogte van de aanvraag voor een dreigingsanalyse. De landelijk officier Bewaking en beveiliging bewaakt de voortgang bij het opstellen van de dreigingsanalyse en is verantwoordelijk voor de kwaliteit ervan. Hij overlegt met de hoofdofficier van justitie over de reikwijdte van de dreigingsanalyse en geeft desgevraagd ook advies over te nemen maatregelen aan de hand van de analyse.

Als sprake is van een dreiging waarbij de nationale veiligheid aan de orde is, kan het in bijzondere gevallen voorkomen dat náást de dreigingsanalyse door de politie ook een risicoanalyse door de AIVD ten behoeve van het decentrale domein wordt opgesteld. Te denken valt hierbij bijvoorbeeld aan een internationaal sportevenement binnen de gemeente of een bijeenkomst met buitenlandse VIP's in de gemeente.

Procedure risico-analyse

De hoofdofficier van justitie of burgemeester kan de portefeuillehouder CCB de opdracht geven een verzoek tot een risico-analyse in te dienen bij de NCTb/CBB, die het verzoek bespreekt met de AIVD. Indien het verzoek wenselijk en haalbaar wordt geacht, en het raakt aan de nationale veiligheid, zal de AIVD de analyse uitvoeren. Op basis van de risicoanalyse kunnen door de NCTb/CBB veiligheidsmaatregelen worden geadviseerd.

Treffen van beveiligingsmaatregelen

Op basis van de weging van de ernst en waarschijnlijkheid van de dreiging, beoordeelt de lokale driehoek of het nodig is om beveiligingsmaatregelen te treffen en zo ja, welke. Hoe hoger de ernst en waarschijnlijkheid van de dreiging, hoe zwaarder het maatregelenpakket zal uitvallen. In gevallen waarin de NCTb/CBB een advies over de te treffen maatregelen heeft verstrekt, wordt dat advies doorgaans door de lokale driehoek opgevolgd. De operationele uitvoering van het advies is de taak voor de regionale politie. Wel kan het hierbij aangeraden zijn om over de interpretatie van specifieke maatregelen nader contact op te nemen met de NCTb/CBB.

39

Voorbeelden van beveiligingsmaatregelen

Extra aandacht in de reguliere surveillance van regiopolitie	Verscherpt rijdend toezicht
Gecombineerd rijdend toezicht	Permanent toezicht, bewakingscontainer
Persoonsbegeleiding	Persoonsbeveiliging (op geëvalueerde momenten dan wel permanent)
Routeverkenning, voorverkenauto, volgauto	Safe-house
Bouwtechnisch advies	Explosievenschouw
Technische beveiliging van de woning of de werkplek	Technische beveiliging van het voertuig
Pasjesregeling	Accreditatie
Poortjes	Pantservoertuigen
Inzet bijzondere bijstandseenheden	Wegafsluiting, roadblocks

De burgemeester heeft het gezag over maatregelen die tot doel hebben de openbare orde te garanderen. Vaak zal het gezag over bewaking en beveiliging van objecten bij de burgemeester liggen. De hoofdofficier van justitie heeft het gezag over maatregelen inzake de handhaving van de strafrechtelijke rechtsorde. Dat betekent dat de maatregelen rond persoonsbeveiliging in het decentrale domein onder het gezag van de hoofdofficier van justitie zullen vallen als sprake is van dreiging van ernstige delicten.

Incidenteel kan de lokale driehoek overwegen om het besluit over te nemen beveiligingsmaatregelen omwille van de beheersconsequenties ter consultatie voor te leggen aan de korpsbeheerder.

Maatregelen om objecten te beveiligen worden door het lokaal bevoegd gezag genomen en uitgevoerd door de regionale politiekorpsen onder regie van de portefeuillehouder CCB. Wanneer een in het rijk domein beschermde persoon een gemeente aandoet, kan ook inzet van de regionale politie zijn aangewezen. In dat geval is het aangewezen om met de NCTb/EBB af te stemmen over de inzet. Dit voorkomt sterke verschillen tussen de maatregelen die op diverse plaatsen worden genomen.

40

Naast het nemen van concrete maatregelen dient het bevoegd gezag ook de bedreigde persoon of instelling op de hoogte te brengen (en - periodiek - te houden) van de dreiging.¹⁷

Bijstand

De lokale driehoek kan gebruik maken van faciliteiten van de rijksoverheid. Indien voor persoonsbeveiliging bijvoorbeeld ondersteuning door de Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging (DKDB) van het KLPD wenselijk is, kan de hoofdofficier van justitie uit naam van de korpsbeheerder daartoe een aanvraag indienen. Hiervan stelt de hoofdofficier van justitie de NCTb/CBB op de hoogte, die de aanvraag vervolgens toetst en de eventuele opdracht geeft.¹⁸ Voor objectbewaking en beveiliging van langere duur kan ook civiel-

17. Aanwijzing beveiliging van personen, Staatscourant 8 juni 2005, nr. 108/ pag. 13.

18. Aanwijzing beveiliging van personen, Staatscourant 8 juni 2005, nr. 108/ pag. 13.

militaire bijstand in aanmerking komen. Militaire eenheden zijn op grond van hun reguliere training uitstekend geschikt voor de uitvoering van bewakings- en beveiligingstaken. De ondersteuning daarbij kan variëren van kleine groepen militairen ter aanvulling op de politie, tot een militaire eenheid van bataljonsomvang die in pieksituaties de bewaking en beveiliging van vitale objecten op zich neemt. Bovendien is in sommige gevallen surveillance vanuit de lucht een mogelijkheid.

4.3. DREIGING TEGEN EEN SECTOR: ALERTERINGSSYSTEEM TERRORISMEBESTRIJDING

Het Alerteringssysteem Terrorismebestrijding richt zich op overheidsdiensten en bedrijfssectoren en heeft tot doel in geval van een terroristische dreiging snel en eenduidig maatregelen te kunnen nemen.¹⁹ De volgende sectoren zijn inmiddels bij het Alerteringssysteem Terrorismebestrijding aangesloten:

- Luchthaven Schiphol
- Waterleidingbedrijven
- Spoorsector (personenvervoer en stations)
- Rotterdam (haven en petrochemische industrie)
- Gassector
- Elektriciteitssector
- Nucleaire sector
- Stads- en streekvervoer

41

Of een sector wordt aangesloten bij het Alerteringssysteem terrorismebestrijding, hangt af van de mate waarin deze van vitaal belang is in financieel-economische zin en of de sector een aantrekkelijk doelwit lijkt voor terroristen. Daarbij speelt een rol of er mogelijkheden zijn om met eenvoudige middelen grote aantallen menselijke slachtoffers te maken, of dat doelen een belangrijke symbolische betekenis voor onze westerse samenleving hebben. Op grond van deze overwegingen is voorgenomen om in 2007 circa 14 sectoren te hebben aangesloten.²⁰

19. Brief van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding, Introductie Alerteringssysteem Terrorismebestrijding, 15 juni 2005.

20. Derde voortgangsrapportage terrorismebestrijding, Kamerstuk II, vergaderjaar 2005–2006, 29 754, nr. 60.

Het alerteringsstelsel kent een basisniveau en drie opschalingsniveaus (lichte dreiging, matige dreiging, en hoge dreiging). Zolang het 'basisniveau' van toepassing is, gelden de veiligheidsmaatregelen die tot de reguliere bedrijfsvoering en dagelijkse praktijk behoren en worden geen bijzondere activiteiten verwacht van bedrijfssectoren of het lokaal bevoegde gezag. Zodra voor een bedrijfssector sprake is van een lichte, matige of hoge dreiging, wordt een pakket maatregelen vastgesteld dat op de aard van de dreiging is toegespitst. Naarmate vanuit inlichtingen- en veiligheidsdiensten méér bekend is over de aard, tijdstip en locatie van het doelwit van een mogelijke aanslag, zal het alerteringsniveau hoger zijn.

Niveaus in het Alerteringssysteem terrorismebestrijding en voorbeelden van maatregelen

Niveau	Doel	Voorbeelden van maatregelen
Basis	Min of meer standaard beveiligingsmaatregelen die horen bij 'goed huisvaderschap'. Waarborgt de basisveiligheid en bedrijfscontinuïteit onder normale omstandigheden.	Screenen van vertrouwensfunctionarissen, bewakingspersoneel inzetten, regulier cameratoezicht.
Lichte dreiging	Maatregelen die de sector alert maken of het toezicht verscherpen en die een lichte impact hebben op de bedrijfsvoering en / of samenleving. Deze maatregelen kunnen langere tijd worden volgehouden.	Extra surveillance door politie, toezicht door eigen personeel van de sector, verhogen alertheid personeel, identificatie van bezoekers/klanten.
Matige dreiging	Deze maatregelen hebben een merkbare impact op de bedrijfsvoering en / of samenleving en kunnen een beperkte tijd worden volgehouden. Het gaat om extra alertheid en maatregelen gericht op reductie van het risico op een aanslag.	Verscherpt toezicht, ingangscntroles, afsluiten van terreinen/gebouwen, omleiden van verkeer, stoppen van bepaalde kritische bedrijfsprocessen.
Hoge dreiging	Het betreft hier zware maatregelen die een grote impact op de bedrijfsvoering en / of de samenleving hebben. Ze kunnen een korte tijd worden volgehouden. Het gaat om maatregelen die het plegen van een aanslag fysiek bemoeilijken of het effect daarvan minimaliseren.	Verbod tot betreden van bepaalde plaatsen, ontruiming, grootschalige inzet van politiediensten

Het besluit tot op- of afschaling van een alerteringsniveau voor een sector in het Alerteringssysteem Terrorismebestrijding, wordt genomen door de minister van Justitie, als coördinerend bewindspersoon voor terrorismebestrijding. De minister neemt dit besluit in nauw overleg met de minister van BZK, tenzij spoed zich daartegen verzet.

Van de alertering worden op de hoogte gesteld:

- De betrokken bedrijfssector (door het NCC via de DCC's van de betrokken ministeries).
- De politie (door de NCTb/CBB via de portefeuillehouder CCB van de regionale politie).
- Het openbaar ministerie (via het NCC).
- Het lokaal bevoegd gezag (via het NCC)
 - in de regio's waarop de dreiging betrekking heeft, of:
 - als niet duidelijk is op welke regio de dreiging betrekking heeft: alle lokale bevoegde gezagen op wiens grondgebied (delen van) de sector zich bevindt.

Wanneer een gemeente of regio geen (deel van een) bedreigde sector binnen haar grenzen heeft, zal geen communicatie plaatsvinden. Die gemeenten of regio's kunnen op de website van het NCC wel actuele informatie vinden over de dreiging. Deze informatie is alleen toegankelijk voor mede-overheden, en dus alleen bedoeld om overheden die niet zijn ingelicht toch (ten dele) toegang te verschaffen tot de informatie.

De afkondiging van een alerteringsniveau gaat gepaard met informatie over de aard van de dreiging, zodat de maatregelen daarop kunnen worden toegespitst. De NCTb/CBB adviseert (na overleg met de sector en de betrokken politieregio's) een aantal concrete veiligheidsmaatregelen te treffen. Dit advies is dringend, doch niet bindend. De betrokken sectoren zijn verantwoordelijk voor het nemen van de maatregelen binnen hun eigen instellingen / sector. De burgemeester ofwel de hoofdofficier van justitie is verantwoordelijk voor de uitvoering van de overheidsmaatregelen die naar aanleiding van het nieuwe alerteringsniveau moeten worden genomen. Dit is logischerwijs afhankelijk van de vraag of de dreiging de openbare orde betreft ofwel de strafrechtelijke handhaving. Het lokaal bevoegd gezag wordt via de portefeuillehouder CCB van de regionale politie op de hoogte gehouden van de operationele maatregelen.

Indien de dreiging zich in meerdere regio's tegelijkertijd manifesteert, kan de landelijke Evaluatiedriehoek er door middel van coördinatie voor zorgen dat dezelfde kwaliteit en uniformiteit in de veiligheidsmaatregelen wordt betracht.

Voorbeeld van opschaling van het alerteringsstelsel terrorismebestrijding

Op 9 september 2005 werd het alerteringsniveau voor de spoorsector één niveau verhoogd naar 'lichte dreiging'. Regionale en lokale autoriteiten en betrokken vervoersbedrijven werden hiervan op de hoogte gesteld. Het toezicht op trein- en metrostations werd verscherpt en personeel werkzaam in de sector is - onder andere per sms - gevraagd alert te zijn op verdachte gebeurtenissen en handelingen. Aan treinreizigers werd de oproep gedaan hun bagage niet onbeheerd achter te laten, ook niet in voor vertrek gereed staande treinen.

4.4. WOORDVOERING OVER BEVEILIGINGSMAATREGELEN

Algemene stelregel is dat geen voorlichting richting media of publiek plaatsvindt over beveiligingsmaatregelen die zijn ingezet. Ook over de vraag óf iemand al dan niet wordt beveiligd, wordt geen informatie aan de media verstrekt. Soms komt het voor dat beveiligde personen zelf in de media uitspraken doen over hun persoonsbeveiliging. Die berichten worden dan niet bevestigd.

45

Een uitzondering kan gelden voor sommige beveiligingsmaatregelen die zichtbaar zijn voor het publiek (bijvoorbeeld straatafzettingen). Eigen waarnemingen van journalisten over zichtbare beveiligingsmaatregelen worden bevestigd ('U ziet wat u ziet'), tenzij het over beveiliging van personen gaat.

Bij opschaling in het Alerteringsstelsel Terrorismebestrijding vindt in beperkte mate communicatie plaats naar het publiek. Deze berichtgeving komt tot stand onder de coördinatie van NCTb, in afstemming met het lokaal gezag en de bedreigde bedrijfssector.

5. EEN TERRORISTISCH INCIDENT ELDERS

5.1. INLEIDING

Als ergens in Nederland een terroristisch incident plaatsvindt, zullen niet alleen de direct getroffen plaatsen te kampen krijgen met de gevolgen; gemeenten in heel Nederland kunnen te maken krijgen met reacties van de bevolking. Dit kan ook gelden voor sommige terroristische aanslagen die elders in de wereld plaatsvinden.

Terroristische incidenten kunnen leiden tot onrustgevoelens onder (delen van) de bevolking, evenals emoties als medeleven, angst, woede en frustratie. Media-aandacht kan bepaalde reacties uitvergroten en weer tegenreacties oproepen.

Voorbeelden van maatschappelijke onrust

Kort na 11 september 2001 berichtten bijna alle kranten over een groepje van negen jongens van Marokkaanse afkomst dat in Ede feestvierend de straat zou zijn opgegaan. Enkele uren na de moordaanslag op Pim Fortuyn verzamelde zich een groep woedende aanhangers - en enkele tientallen voetbalsupporters - op het Plein en het Binnenhof in Den Haag. In de periode 2-23 november 2004 hebben zich 104 incidenten in of bij een moskee en 14 incidenten bij islamitische scholen voorgedaan, die te relateren zijn aan de moord op Theo van Gogh. Na de aanslagen in Londen was er in heel Engeland een toename van geweld tegen moslims. De incidenten liepen uiteen van beledigingen op straat of bij de kassa tot brandstichtingen in moskeeën en woonhuizen.

47

Emoties als woede en frustratie zullen sterk zijn wanneer het aantal slachtoffers hoog is of wanneer de methode van de aanslag gruwelijk is. Dergelijke emoties kunnen een risico vormen voor de openbare orde en veiligheid. Er moet rekening worden gehouden met reacties als brandstichting, vernieling, molestatie en bedreiging.

Dit hoofdstuk gaat in op de wijze waarop het lokaal bestuur kan omgaan met de reacties in de samenleving na een terroristische aanslag en zich daarop kan voorbereiden.

5.2. TEGENGAAN VAN MAATSCHAPPELIJKE ONRUST

Tegengaan van maatschappelijke onrust is een lokaal bestuurlijke verantwoordelijkheid. Indien de openbare orde en veiligheid wordt bedreigd, is de burgemeester verantwoordelijk voor de handhaving en is hij bevoegd om de nodige (veiligheids)maatregelen te nemen.

Bij een ramp willen veel mensen hun betrokkenheid uiten en gezamenlijk emoties verwerken. Dit geldt des te meer bij een terroristische aanslag. Een terroristische aanslag staat in de angstbeleving van veel mensen bovenaan. De roep om een herdenkingsmoment, een debat of een manifestatie zal in veel gevallen vanuit de bevolking zelf komen. De lokale overheden dienen deze initiatieven zoveel mogelijk te faciliteren, waar nodig bij te sturen en er een actieve rol in te vervullen. Het kabinet kan de Nederlandse gemeentes oproepen een condo-leanceregister open te stellen en inlooplekken in te richten. Ook kan gemeenten worden gevraagd op scholen aandacht te schenken aan de aanslag. Hiermee kan in gezamenlijkheid een begin gemaakt worden van de verwerking van de emoties. Bij herdenkingsbijeenkomsten is het nodig vooraf rekening te houden met het risico dat spanningen kunnen escaleren en zich uiten in beledigingen, vernielingen en gewelddadigheden. Zichtbaar aanwezige politie-eenheden kunnen hierin een remmende werking hebben.

Als sprake is van maatschappelijke onrust als gevolg van terroristische incidenten, kan het noodzakelijk zijn maatregelen te nemen. Om tot maatregelen te komen, is inzicht nodig in de aard en omvang van de maatschappelijke onrust en de mogelijke netwerkpartners.

Het inzicht in de aard en omvang van de maatschappelijke onrust kan worden verkregen door berichten van verschillende overheidsfunctionarissen, zoals medewerkers van de gemeente en wijkagenten. Afhankelijk van de situatie is het nodig dat de leden van het college van burgemeester en wethouders en wijkagenten zo snel mogelijk ‘de wijken ingaan’ om te peilen hoe de emoties zich ontwikkelen. Zij kunnen signalen oppikken van opborrelende woede en frustratie, of van hoog oplopende gemoederen tussen bevolkingsgroepen. Ook kan

inzicht worden verkregen in de maatschappelijke gevoelens door het monitoren van de teneur van de uitingen op het internet in reactie op de gebeurtenis.

Naast de inzet van overheidsfunctionarissen, is het van belang om contacten te onderhouden met maatschappelijke organisaties. Deze organisaties kunnen binnen hun eigen netwerk de sfeer in de gemeente peilen en mogelijke zorgwekkende signalen aan het bestuur doorgeven.

Een voorbeeld van de wijze waarop contacten met maatschappelijke organisaties kan worden vormgegeven is het 'Draaiboek Vrede' van de gemeente Amsterdam. Dit bestuurlijk draaiboek voorziet erin dat een groot maatschappelijk netwerk in tijden van dreiging en onrust actief signalen oppikt. Tot dit netwerk behoren relevante maatschappelijke organisaties, zoals: besturen van religieuze organisaties en gebedshuizen, instituten, scholen, steunpunten, belangenverenigingen (minderheden, jongeren, vrouwen, etc.), koepelorganisaties, psychosociale partners en sportverenigingen. Zij worden in geval van crisis verzocht dagelijks te rapporteren over hun bevindingen. Op basis van de signalen van het netwerk wordt dagelijks een situatierapport opgesteld dat breed binnen de gemeente wordt verspreid.

49

Een situatierapport kan bijvoorbeeld aan de hand van de volgende vragen worden vormgegeven:

Vragen voor maatschappelijke netwerkpartners in tijden van (dreigende) maatschappelijke onrust

1. Huidige situatie

- Hoe is de sfeer in de gemeente?
- Hebben zich incidenten voorgedaan? Welke? Belediging? Discriminatie? Spanning tussen bevolkingsgroepen? Vandalisme / bekladdingen? Fysiek geweld, vechtpartijen? Brandstichting? Anders...?
- Welke activiteiten m.b.t. het incident zijn inmiddels ondernomen? Aan wie zijn ze gemeld? Is de politie op de hoogte/ is er aangifte gedaan?

2. Verwachte situatie

- Wat verwacht u de komende uren / dagen?

3. Knelpunten

- Waar doen zich op dit moment knelpunten voor of waar verwacht u mogelijk knelpunten?

4. Acties

- Welke activiteiten onderneemt uw organisatie op dit moment en in de komende uren dagen? Met welke partners werkt u samen?
- Is bestuurlijke actie gewenst?

50

De informatie uit het netwerk kan betekenen dat onmiddellijk initiatieven moeten worden genomen om de maatschappelijke onrust in te dammen. Wanneer bijvoorbeeld blijkt dat de spanningen tussen bevolkingsgroepen hoog oplopen, is een deëscalerende strategie noodzakelijk. Door middel van het organiseren of faciliteren van manifestaties en voorlichtingsbijeenkomsten, kan aan emoties een uitlaatklep worden geboden en kan het debat tussen de bevolkingsgroepen worden gestimuleerd. Andere denkbare mogelijkheden zijn een persconferentie van het bestuur, een speciale raadszitting, ingelaste werkbezoeken in

wijken, klassengesprekken op scholen, specifieke themalezingen en -bijeenkomsten of (financiële) ondersteuning van positieve burgerinitiatieven.

Binnen deze maatregelen staat het creëren van een breed gemeenschappelijk gevoel centraal. Daarbij is het belangrijk dat niet alleen vanuit de lokale overheid een duidelijke boodschap naar buiten wordt gebracht, maar dat ook bestuurders van maatschappelijke organisaties een bijdrage leveren in de verwerking en vooral ook in het voorkomen dat verschillende bevolkingsgroepen tegenover elkaar komen te staan.

51

5.3. BEWAKING EN BEVEILIGING

Gezien de aard van de huidige terroristische dreiging en de werkwijze van terroristische groeperingen, zal na een aanslag elders bewaking en beveiliging noodzakelijk kunnen zijn bij objecten en/of personen. De hedendaagse tactiek van terroristen om gecoördineerde acties uit te voeren die meerdere doelwitten omvatten maakt dit noodzakelijk. Na de aanslagen in Londen op 7 juli 2005 werden bijvoorbeeld in verschillende steden extra surveillances uitgevoerd bij Britse objecten in Nederland. Daarnaast was er in vele steden

nauw contact met gemeentelijke vervoersbedrijven ten behoeve van extra maatregelen in het openbaar vervoer. Ook kan verhoogde bewaking en beveiliging van de door de spanningen bedreigde instellingen aangewezen zijn, om te voorkomen dat brandstichtingen en vernielingen plaatsvinden. Om geen vragen op te roepen over verschillende zichtbare beveiligingsregimes in verschillende steden, is het van belang dat de maatregelen op elkaar aansluiten. Landelijk zal daar afstemming over plaatsvinden.

6. AANPAK VAN TERRORISTISCHE ACTIVITEITEN

6.1. INLEIDING

Iedere gemeente kan te maken krijgen met opsporingsonderzoeken naar terrorisme en met arrestaties van terrorismeverdachten binnen het grondgebied. Dit hoofdstuk beschrijft de rollen en verantwoordelijkheden bij de strafrechtelijke aanpak van terrorisme, het aanhouden van terrorismeverdachten, het signaleren van mogelijke voorbereidingshandelingen voor terroristische activiteiten, de vreemdelingrechtelijke aanpak en het persoonsgericht verstoren. Ook wordt kort ingegaan op de samenwerking en informatie-uitwisseling die kan bijdragen aan het onderzoek en de aanpak van terrorismeverdachten.

6.2. STRAFBARE TERRORISTISCHE ACTIVITEITEN

In Nederland zijn sinds de inwerkingtreding van de Wet terroristische misdrijven²¹ de mogelijkheden om terroristische activiteiten aan te pakken flink uitgebreid. Het navolgende kader geeft een overzicht van de terroristische of terrorismegerelateerde activiteiten die in Nederland strafrechtelijk kunnen worden aangepakt.

53

21. Wet terroristische misdrijven. Wet van 24 juni 2004 tot wijziging en aanvulling van het Wetboek van Strafrecht en enige andere wetten in verband met terroristische misdrijven, Staatsblad 2004, 290. In werking getreden op 10 augustus 2004.

Strafbaar gestelde terroristische of terrorisme gerelateerde activiteiten

- **Plegen van terroristische misdrijven.** De maximale gevangenisstraffen voor misdrijven als doodslag, zware mishandeling, kaping of ontvoering, zijn hoger als zij met een terroristisch oogmerk worden gepleegd. Onder 'terroristisch oogmerk' wordt verstaan: het oogmerk om de bevolking of een deel der bevolking van een land ernstige vrees aan te jagen, dan wel een overheid of internationale organisatie wederrechtelijk te dwingen iets te doen, niet te doen of te dulden, dan wel de fundamentele politieke, constitutionele, economische of sociale structuren van een land of een internationale organisatie ernstig te ontwrichten of te vernietigen.
- **Samenspannen tot het plegen van terroristische misdrijven.** Voor veroordeling wegens samenspanning moet worden aangetoond dat twee of meer personen (waaronder de verdachte) hebben afgesproken om een ernstig terroristisch misdrijf te plegen. Een dergelijke afspraak of overeenkomst kan worden afgeleid uit de verklaringen van degenen die de afspraak hebben gemaakt, maar kan ook blijken uit getuigenverklaringen of afgeluisterde telefoongesprekken. Aan de overeenkomst hoeft nog geen uitvoering te zijn gegeven.
- **Bedreigen met een terroristisch misdrijf.** (Artikel 283, derde lid WvSr)
- **Verrichten van activiteiten met explosieven, andere ontplofbare stoffen of radio-actief materiaal.** Zoals bijvoorbeeld het vervaardigen, gebruiken, toepassen, ter beschikking stellen, voorhanden hebben, vervoeren of verhandelen. (artikel 33a WvSr)
- **Oprichten, leiden of besturen van of deelnemen aan een terroristische organisatie.** Dat is een organisatie die het plegen van terroristische misdrijven tot oogmerk heeft. Onder deelneming wordt mede begrepen het verlenen van geldelijke of andere stoffelijke steun aan alsmede het werven van gelden of personen ten behoeve van de daar omschreven organisatie. (Artikel 140a, WvSr)
- **Rekruteren voor de jihad (gewapende strijd).** (artikel 205 WvSr)
- **Haatzaaien.** In het openbaar aanzetten tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levens-overtuiging, hun geslacht of hun hetero- of homoseksuele gerichtheid. (Artikel 137d WvSr)

6.3. OPSPOREN VAN TERRORISTISCHE ACTIVITEITEN

Opsporingsonderzoeken naar strafbare terroristische activiteiten worden uitgevoerd onder gezag van het openbaar ministerie. Dat zal in veel gevallen geschieden onder gezag van het Landelijk Parket.

Omdat bij terrorisme veelal sprake is van regio-overschrijdende netwerken, is samenhang en coördinatie in de opsporingsactiviteiten onontbeerlijk. Op nationaal niveau heeft de Unit Contraterrorisme en -activisme (UCTA), onderdeel van de dienst Nationale Recherche van het KLPD, de taak om opsporingsonderzoeken uit te voeren naar terrorisme en activisme.

In geval van kleinschalige of sterk regionaal gebonden fenomenen of incidenten vindt het opsporingsonderzoek onder gezag van het betrokken arrondissementsparket plaats. In dat laatste geval kunnen er desalniettemin, bijvoorbeeld naar aanleiding van de bevindingen in het onderzoek, redenen zijn dit onderzoek over te dragen aan het Landelijk Parket. In dat geval zullen de beide betrokken hoofdofficieren van justitie hierover met elkaar in overleg treden. In opsporingsonderzoeken die bij regionale korpsen worden uitgevoerd naar commune delicten, zoals documentvervalsing of fraude, moet rekening worden gehouden met facilitering van terrorisme. Bij dit soort zaken is alertheid geboden op een mogelijke connectie met terroristische activiteiten. In opsporingsonderzoeken naar terroristische activiteiten kan informatie van de AIVD of MIVD een belangrijke rol spelen. Deze informatie wordt neergelegd in de vorm van zogenaamde ambtsberichten, die door de betreffende inlichtingendienst aan het OM ter beschikking worden gesteld. Deze ambtsberichten kunnen ook de aanzet vormen voor een onderzoek. Aan regiokorpsen kan worden gevraagd ondersteuning te leveren bij een landelijk onderzoek. Daarnaast zal in de regiokorpsen inzet worden gevraagd op fenomenen die verband houden met de terroristische dreiging, zoals onderzoeken naar brandstichtingen, vernielingen en bekladdingen.

Afgeschermdde getuigen

Naar verwachting zal in 2006 een wetswijziging (Wetsvoorstel afgeschermdde getuigen) in werking treden, op basis waarvan AIVD- en MIVD-informatie die aan de opsporing ter beschikking is gesteld meer toetsbaar (en daarmee als bewijs meer bruikbaar) kan worden door de mogelijkheid te creëren medewerkers van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten in bepaalde afgeschermdde modaliteiten een getuigenverklaring ten overstaan van de rechter-commissaris te laten afleggen.

Inzet opsporingsbevoegdheden

De ernst en waarschijnlijkheid van de vermoedelijke delicten of dreiging bepalen de in te zetten opsporingsbevoegdheden.

Verruiming mogelijkheden tot opsporing en vervolging van terroristische misdrijven

Op dit moment is er een wetsvoorstel in voorbereiding op basis waarvan voor het inzetten van bijzondere opsporingsmethoden - zoals observatie, infiltratie, pseudo-koop en de telefoontap - niet langer een redelijk vermoeden van een strafbaar feit nodig is, maar kan worden volstaan met aanwijzingen dat een terroristische aanslag wordt voorbereid. Daarnaast mag de officier van justitie in bepaalde gebieden personen preventief laten fouilleren en voertuigen en voorwerpen laten onderzoeken. Het wetsvoorstel kent verder meer bevoegdheden toe om in een verkennend onderzoek informatie te verzamelen over groepen van personen waarbinnen mogelijk een aanslag wordt beraamd. Ook kunnen bij een terroristische dreiging verdachten eerder in bewaring worden genomen dan nu nog het geval is. Niet langer zijn bij een verdenking van een terroristisch misdrijf ernstige bezwaren vereist; een redelijk vermoeden van schuld is in de toekomst voldoende.

56

6.4. AANHOUDEN VAN TERRORISMEVERDACHTEN

Bij de aanhouding en arrestatie van terrorismeverdachten moet er rekening mee worden gehouden dat zij bereid zijn hun eigen leven op te offeren of beschikken over destructieve

middelen of technieken. Zo nodig moeten de speciale eenheden worden ingeschakeld. De procedure hiervoor staat beschreven in paragraaf 3.3.

Op het moment dat er daadwerkelijk tegen deze personen wordt opgetreden, kunnen er problemen ontstaan op het terrein van de openbare orde of kan zich gevaarstelling voor omwonenden voordoen. Ook kan de aanhouding van bepaalde personen binnen een gemeente maatschappelijke onrust teweegbrengen. Het is daarom in beginsel noodzakelijk dat de burgemeester voorafgaand aan het optreden tenminste op hoofdlijnen over de actie wordt geïnformeerd, zodat hij of zij zich daarop kan voorbereiden. Voor een korpsbeheerder speelt bovendien de verantwoordelijkheid voor de veiligheid van het politiepersoneel.

Een aandachtspunt is dat vroegtijdige en zichtbare openbare orde-maatregelen de operationele uitvoering van de aanhoudingsacties zouden kunnen bemoeilijken. Dat moet uiteraard worden voorkomen.

57

6.5. SIGNALEREN VAN VOORBEREIDINGSHANDELINGEN

(Wijk-)agenten kunnen tijdens hun werk signalen tegenkomen die duiden op mogelijke voorbereidingshandelingen om terroristische acties te plegen of te faciliteren. In het navolgend schema staan voorbeelden van dergelijke signalen (de zgn. 6 V's) genoemd.

Signalen van voorbereidingshandelingen	
Indicatoren	Mogelijke verschijningsvormen
Valuta	Vals geld, grote hoeveelheden contant geld of vreemde valuta, ongebruikelijke financiële transacties, fraude met soft- en hardwaredata en financiële gegevens, plegen van geldverschaffende criminaliteit.
Verblijf	Regelmatige bewonerswisselingen, langdurige afwezigheid van bewoners, frequente in- en uitloop van personen, illegale bewoning, afwijkend gebruik van opslagplaatsen.
Vorbereiding	Video's of foto's maken van mogelijke doelen, samenstellen van plattegronden, observeren bewakingsprocedures, verdacht ophouden in de nabijheid van risico-objecten.
Vorbereiding	Plattegronden, bouwtekeningen, navigatiemiddelen, militaire of chemische handboeken, observatiemiddelen, stoffen om explosieven mee te maken, wapens.
Vervoer	Auto als observatievoertuig, buitenlands kenteken, langdurig onbeheerd achtergelaten auto, aankoop auto via contante betaling, diefstal bedrijfsauto/klein vaartuig.
Valse documenten	Paspoorten, rijbewijzen, creditcards, verblijfsvergunningen, veelvuldige aangifte vermissing documenten.

De agenten melden de waargenomen signalen bij de regionale informatiecoördinator.

Ook denkbaar is dat medewerkers van andere (gemeentelijke) instellingen of organisaties in hun dagelijkse werk dit soort situaties tegenkomen. Denk daarbij aan medewerkers van de burgerlijke stand, woningbouwcorporaties en energie- of waterbedrijven. Het is van belang dat zij hierop alert zijn en zorgwekkende signalen bij de politie melden.

Terrorismedfinanciering

Toezichthouders en vertegenwoordigers van het bankwezen (en andere melders) hebben een 'terrorisme-indicator' vastgesteld, op grond waarvan banken en andere melders rapporteren aan het Meldpunt Ongebruikelijke Transacties (MOT) bij een vermoeden van terrorismedfinanciering. Indien de analyse van het MOT daar aanleiding toe geeft, wordt de transactie als verdacht doorgemeld aan de politie. Analyse hiervan kan leiden tot voorbereiding van zaken die voor operationeel onderzoek door de politie worden aangedragen. Bij dit alles moet wel worden aangetekend dat het herkennen van dergelijke transacties zeer lastig is, te meer daar terrorismedfinanciering niet volgens geijkte patronen verloopt en het veelal gaat om kleine bedragen.

6.6. VREEMDELINGRECHTELIJKE AANPAK

Binnen de IND is een speciale unit opgericht die onder meer terrorismegerelateerde zaken beziet op vreemdelingrechtelijke maatregelen zoals het beëindigen van verblijf en het tot ongewenste vreemdeling verklaren. Ook onderzoekt deze unit de mogelijkheden van intrekking van de naturalisatie van vreemdelingen. In samenwerking met politie en KMar wordt de verwijdering uit Nederland van vreemdelingen van wie het verblijf wordt beëindigd actief ter hand genomen.

59

6.7. PERSOONSGERICHT VERSTOREN

Persoonsgericht verstoren is gericht op het voorkomen van (het voorbereiden van) terroristische activiteiten door individuen. Bij persoonsgericht verstoren gaat het erom een persoon van wie een gerede dreiging uitgaat dat deze zich bezighoudt met dergelijke activiteiten - op basis van bestaande wettelijke bevoegdheden - zodanig in de gaten te houden dat het hem of zijn omgeving duidelijk wordt dat hij onderwerp is van overheidsoptreden. Op die manier zal de persoon feitelijk geen rol meer kunnen spelen in aan terrorisme gerelateerde zaken. Een verdere ontwikkeling van een dergelijk persoon tot bruikbare partner in terroristische activiteiten wordt daarmee voorkomen.

De operationele coördinatie van persoonsgerichte politiële verstoringssacties is in handen van de Unit Contraterrorisme en -activisme (UCTA) van het KLPD. De UCTA heeft een centrale rol bij de bewaking van de samenhang van de verschillende feitelijke acties die in dit kader worden ondernomen. Het regiokorps in de woonplaats van het verstoringssubject, wordt via het RIK/NIK-kanaal geïnformeerd.

Persoonsgerichte verstoringssacties worden operationeel uitgevoerd door de lokale politie. Voor persoonsgericht verstoren, dat vooral plaatsvindt in de directe omgeving van het subject, worden instrumenten ingezet die in feite gelijk zijn aan maatregelen ten behoeve van de openbare orde- en surveillancetaak. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan acties als: huisbezoek (door wijkagent); uitnodigen op het politiebureau; contact met familie; contact met werk/school; contacten uit omgeving subject benaderen; bezoeken van ontmoetingsplaatsen (belhuizen, cafés); 'Bel Misdaad Anoniem'-kaartjes verspreiden in de buurt van woonomgeving van subject, een uitgebreide standaardcontrole of het (niet stelselmatig) volgen.

60

De burgemeester van de plaats waar het subject zijn feitelijke verblijfplaats heeft (en dus het overgrote deel van de tijd verblijft), heeft het gezag over de verstoringssacties die door de politie worden uitgevoerd. Dit geldt uiteraard voor de gevallen waarin er geen sprake is van uitoefening van het gezag door de officier van justitie over politie-optreden in het kader van de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde (de daadwerkelijke voorkoming, opsporing, beëindiging, vervolging en berechting van strafbare feiten alsmede de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen).

Het verstoren kan ook een effect zijn van strafrechtelijk optreden: Bij veroordeling van een persoon kunnen bijkomende straffen worden opgelegd die hem, ook nadat hij zijn straf heeft uitgezeten, hinderen bij het ontplooiën van nieuwe radicaliserende activiteiten. Diverse beperkingen bij een strafrechtelijke veroordeling, waaronder de ontzegging van het actief en passief kiesrecht, zijn nu al mogelijk. Daarnaast is een wetsvoorstel in voorbereiding om

ontzetting uit bepaalde functies mogelijk te maken indien die functie wordt gebruikt voor radicalisering van jongeren.

Bestuurlijke maatregelen

Er is een wetsvoorstel bestuurlijke maatregelen nationale veiligheid in voorbereiding, op grond waarvan aan personen de verplichting zal kunnen worden opgelegd zich (periodiek) te melden op het politiebureau, dan wel kan worden verboden om zich in de nabijheid van bepaalde personen of objecten te bevinden.

6.8. DE CONTRATERRORISME-INFOBOX

De Contraterrorisme-infobox (CT-Infobox) is een samenwerkingsverband van AIVD, KLPD, IND, MIVD, OM en FIOD-ECD, waarbij vanaf één locatie alle relevante informatie uit bestanden van de samenwerkingspartners kan worden gebundeld over personen en netwerken die op een of andere wijze betrokken zijn bij terrorisme, in het bijzonder jihadistisch terrorisme. Via bundeling, vergelijking en analyse van de gegevens wordt een snelle beoordeling van de beschikbare informatie mogelijk. De verkregen informatie wordt door de deelnemende organisaties multidisciplinair beoordeeld, op basis waarvan een advies aan één of meer van de deelnemende organisaties wordt opgesteld over de te treffen maatregelen (monitoren, inlichtingenmatig onderzoeken, strafrechtelijk aanpakken, vreemdelingrechtelijk aanpakken of persoonsgericht verstoren). De CT-Infobox verstrekt niet zelfstandig informatie aan derden. In de praktijk zullen lokale overheden niet met de CT-Infobox te maken krijgen.

7. SIGNALEREN EN TEGENGAAN **VAN RADICALISERING**

In januari 2002 kwamen twee Nederlandse, in Eindhoven woonachtige, jonge mannen van Marokkaanse herkomst onder verdachte omstandigheden om het leven in de Indiase deelstaat Kashmir. Onderzoek van de AIVD wees uit dat het tweetal in Nederland was gerekruteerd door radicale moslims en geestelijk was voorbereid op deelname aan de gewelddadige jihad.

7.1. INLEIDING

Radicalisme: Een geesteshouding, waarbij iemand de bereidheid heeft om de uiterste consequentie uit een denkwijze te aanvaarden en die in daden om te zetten.

Radicalisering: De groeiende bereidheid tot het nastreven en/of ondersteunen van diep ingrijpende veranderingen in de samenleving die op gespannen voet staan met de democratische rechtsorde en/of waarbij ondemocratische middelen worden ingezet.²²

63

Radicalisme kan in sommige gevallen tot uiting komen in gewelddadig terrorisme. Maar radicalisme kan, ook als het niet direct tot geweld leidt, een breder gevaar vormen voor de maatschappelijke binding en de democratische rechtsorde, bijvoorbeeld wanneer als gevolg van radicale opvattingen groepen zich isoleren of afkeren van de rest van de samenleving. Vaak gaat de keuze voor dit isolationisme gepaard met een grote onverdraagzaamheid. Dit kan leiden tot onderdrukking van de vrijheden van leden van de eigen groep en tot polarisatie en interetnische spanningen tussen groepen. Ook als leden van dergelijke groepen zelf niet oproepen tot geweld, kunnen zij een (stilzwijgende) steun en voedingsbodem leveren voor het uiterst radicale gedachtegoed dat anderen wel aanzet tot extreme acties. In sommige gevallen gaat onverdraagzaam isolationisme gepaard met het streven eigen wetten boven de Nederlandse wet te stellen. Een dergelijk streven, om bijvoorbeeld de eigen religieuze

22. AIVD, Van Dawa tot Jihad, 2004.

wetgeving boven de Nederlandse te plaatsen, is in Nederland nog nauwelijks aanwezig maar in diverse andere landen zijn tendensen in die zin reeds zichtbaar. Om al deze redenen vormt radicalisme een zodanig probleem dat de overheden (landelijk en lokaal) ertegen moeten opgetreden.

Het kabinet heeft de volgende hoofdlijnen geschetst op basis waarvan het kabinet radicalisme wil tegengaan:

- Het versterken van de binding van mensen aan de Nederlandse samenleving en meer in het algemeen aan de democratische rechtsstaat.
- Het vergroten van de weerbaarheid van groepen en individuen tegen radicalisme.
- Het vroegtijdig onderkennen en belemmeren van radicale activiteiten, verstoring van radicalisering en isoleren van gevaarlijke radicale krachten.

Het voortouw ten aanzien van het voorkomen, signaleren en tegengaan van radicalisering ligt bij de decentrale overheid. Zij is het best in staat om in gesprek met onder andere de lokale (allochtone) gemeenschap én op basis van informatie via bijvoorbeeld de politie, sociale zaken, buurt- en clubhuizen en onderwijsinstellingen een accuraat beeld te genereren.

64

Van gemeenten mag worden verwacht dat zij lokaal de regie voeren over maatregelen, zoals het opzetten van een systeem van vroegtijdige signalering en bestuurlijk hinderen van radicalisme en extremisme. Ook de preventieve kanten van de aanpak en de samenhang met lokaal integratiebeleid verdienen hierbij de aandacht. Sommige gemeenten hebben al plannen uitgewerkt om radicalisme te voorkomen en potentieel beschikbare informatie beter te benutten om radicaliseringsprocessen te signaleren en gericht in dergelijke processen te interveniëren, zoals Amsterdam ('Wij Amsterdammers'), Rotterdam ('Meedoen of achterblijven') en Utrecht ('Utrecht = van ons allemaal, dat laten we ons niet afnemen!').

Gelet op het karakter van de aanslagen elders in de westerse wereld (11 september 2001, Madrid, Londen) en de moord op Theo van Gogh in Nederland is de terroristische dreiging uit radicaal-islamistische hoek op dit moment het grootst. Het is echter geenszins uit te sluiten dat in de toekomst ook een terroristische dreiging vanuit andere motieven of achtergrond reëel wordt.

Verschillende verschijningsvormen van terrorisme in Nederland

Door de jaren heen hebben zich in Nederland diverse terroristische incidenten voorgedaan, waarbij het motief en de achtergrond varieerden. De simultane gijzelingsacties van Molukkers vonden plaats in Wijster en Amsterdam (1975). Twee jaar later voerden Molukkers grotendeels vergelijkbare acties uit in De Punt en Bovensmilde. Eind jaren tachtig pleegde de IRA een aanslag in Roermond, waarbij twee Australische toeristen omkwamen. In de jaren negentig voerde de extreem-linkse actiegroep RaRa diverse acties uit, waaronder een bomaanslag op het woonhuis van toenmalig staatssecretaris Kosto en brandstichting bij meerdere Makro-vestigingen. In 1999 werd de woning van de Griekse ambassade in Den Haag door Koerden bezet, uit protest tegen de betrokkenheid van Griekenland bij de arrestatie van PKK-leider Öcalan door Turkije.

7.2. IN KAART BRENGEN VAN RADICALISERINGSPROBLEMATIEK

Om lokaal beleid te kunnen ontwikkelen op het terrein van radicalisering, is allereerst inzicht nodig in de mate waarin daadwerkelijk sprake is van radicaliseringsproblematiek binnen de gemeente. De omvang, opbouw en demografische samenstelling van de lokale bevolking zijn mogelijke factoren voor de aard en omvang van radicaliseringsproblematiek. In een plattelandsgemeente zal de problematiek anders zijn dan in een grote stad.

65

'Lonsdale'-jongeren

Deze jeugdcultuur manifesteert zich verspreid over het hele land maar concentreert zich vooral in kleinere steden en dorpen en op VMBO-scholen in het land. De AIVD concludeert begin 2006 dat Lonsdale jongeren op dit moment geen zodanige rechts-extremistische dreiging vormen dat sprake is van een concrete bedreiging van de democratische rechtsorde. Wel neemt de problematiek in termen van openbare orde nog steeds toe. Het gebruik van provocerende symbolen, uiterlijk en taal lokt veelvuldige confrontaties met allochtone jongeren uit. Hierin schuilt wel een potentiële dreiging voor de democratische rechtsorde: op termijn kunnen deze confrontaties immers de cohesie in de Nederlandse samenleving aantasten.

Radicaliseringsproblematiek kan tot uiting komen in de sociale verhoudingen op scholen, uitgaanscentra, buurtcentra, religieuze centra en in het sociale gemeenschapsleven. Om meer zicht op deze problematiek te krijgen zijn er verschillende mogelijkheden. Zo kan bijvoorbeeld de wethouder onderwijs alle schooldirecteuren in de gemeente uitnodigen om te bespreken in hoeverre er sprake is van een probleem. Ook in bestuurlijke contacten met religieuze instellingen kunnen signalen van radicaliseringsproblematiek aan de orde komen.

Daarnaast hebben gemeentelijke diensten met veel directe contacten - indien duidelijk is waar op moet worden gelet - vanuit hun taakuitoefening een grote kans signalen van radicalisering op te pikken. Het gaat hier bijvoorbeeld om ambtenaren van de sociale dienst, bouw- en woningtoezicht, leerplichtambtenaren, jongerenwerk, opbouwwerk, wijk- en buurtorganisaties, gemeentelijk welzijnswerk, afdeling toezicht & veiligheid, gemeentelijke BOA's, leden van eventuele deelraden, dorpsraden, medewerkers van openbaar vervoersbedrijven (en hun beveiligingsorganisaties). Uiteraard vormen ook functionarissen van de politie (basis-eenheden en medewerkers van betreffende district(en), recherche, jeugdzaken) een belangrijke bron. Ook private welzijnsorganisaties, woningbouwverenigingen, elektriciteitsbedrijven of instellingen in de medische sector (bijvoorbeeld consultatiebureaus) komen op wijk- en buurtniveau veel met burgers in aanraking. Het (systematisch) bevragen van de medewerkers kan meer inzicht opleveren in de radicaliseringsproblematiek binnen de gemeente.

Wanneer het gaat om moslimradicalisme, mag ook van mensen die een centrale positie innemen in de lokale moslimgemeenschap worden verwacht dat zij alert zijn op signalen dat mensen zich af dreigen te keren van de samenleving. Niet omdat dit automatisch tot terrorisme leidt, maar omdat het kan leiden tot onverdraagzaamheid en uitsluiting.

7.3. VOORKOMEN EN TEGENGAAN VAN RADICALISERING

Om radicalisering te voorkomen hebben veel gemeenten aandacht voor het aanhalen en versterken van contacten met verschillende groeperingen en dan met name met jongeren.

Dit gebeurt in de vorm van dialogen, voorlichtingsbijeenkomsten en het samen organiseren van activiteiten die actief burgerschap, maatschappelijke binding en wederzijds vertrouwen uitdrukken. Ze passen binnen het kader van de nota Weerbaarheid en Integratiebeleid van de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie, die ingaat op de preventie van radicalisering. De nota beschrijft een reeks van projecten om gemeenten, instellingen en maatschappelijke (zelf)organisaties te ondersteunen bij het bespreekbaar maken en tegengaan van radicalisering.

Voorbeelden van de preventieve aanpak van radicalisering

- Jongeren trainen in democratisch leiderschap en coachen op de arbeidsmarkt.
- Voorlichtingsbijeenkomsten op scholen en training van docenten.
- Bestrijden van discriminatie op de arbeidsmarkt en in de horeca.
- Inzetten van positieve rolmodellen.
- Initiatieven om schooluitval tegen te gaan.
- Stimuleren van stageplaatsen.
- Lokaal preventief jeugdbeleid.
- Faciliteren en stimuleren van initiatieven gericht op integratie.
- Bevorderen van inter-etnische en inter-religieuze dialoog op lokaal niveau.

67

Een belangrijk tegenwicht tegen moslim-extremisme wordt geboden door de moslim-gemeenschappen zelf. De overgrote meerderheid van de moslims in Nederland heeft zich altijd een tegenstander betoond van geweld en onverdraagzaamheid. Ouders, imams, moskeeën, islamitische organisaties en vele andere betrokkenen hebben een grote eigen verantwoordelijkheid als het aankomt op het zo vroeg mogelijk signaleren en tegengaan van radicalisering en rekrutering. Het gemeentebestuur speelt een belangrijke rol in het (structureel) bereiken en betrekken van deze mensen. Om gemeenten hierbij te ondersteunen, brengt het onafhankelijk instituut voor multiculturele ontwikkeling, FORUM, een publicatie uit ten behoeve van het ontwikkelen van lokaal beleid ten aanzien van moslimgemeenschappen. In die publicatie wordt medewerkers van gemeentes meer inzicht

geboden in de achtergronden van de islam in Nederland en de mogelijkheden tot het versterken van dialoog en participatie.

De brede aanpak ter voorkoming van radicalisering, door middel van het vergroten van het democratisch bewustzijn, het verbeteren van relaties tussen bevolkingsgroepen en het versterken van maatschappelijke binding en integratie, valt buiten de directe scope van deze handreiking. Hierop wordt uitgebreid ingegaan in de publicatie die FORUM uitbrengt. Daarnaast beschikt FORUM over een *Servicecentrum Integratie*, waar gemeenten en instellingen op maat gesneden advies kunnen krijgen over het vormgeven van het lokaal integratiebeleid.

Bij het vormgeven van evenwichtig beleid is een nauwe samenwerking en overleg tussen de beleidskolom maatschappelijke ontwikkeling en integratiebeleid en de beleidskolom openbare orde en veiligheid van belang. Diverse participanten vanuit de rijksoverheid en de gemeenten hebben een beleidsnetwerk gevormd, waarin onder meer vertegenwoordigers van het veiligheidsbeleid en het integratiebeleid participeren. Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) vervult hierin een faciliterende rol. Meer informatie is te lezen op de website www.hetccv.nl.

68

7.4. EEN MOGELIJKE WEG NAAR EEN INFORMATIEPUNT

Om er voor te zorgen dat signalen over radicalisering binnen de gemeente worden geanalyseerd en opgevolgd, kan worden overwogen om een informatiecoördinator, intern meldpunt of informatie-schakelpunt in te richten. Op een dergelijk centraal informatiepunt komen de door de netwerkpartners waargenomen signalen bij elkaar. Vervolgens vindt een eerste analyse plaats van signalen en worden verschillende signalen met elkaar in verband gebracht. Het gaat hierbij om in de eerste plaats om *bestuurlijke* informatie-uitwisseling en dus niet om meldingen richting politie of AIVD.

Afhankelijk van de situatie binnen de gemeente, kan er voor worden gekozen om signalen van radicaliseringsprocessen op fenomeen-niveau in kaart te brengen of om dit te doen op individueel niveau. Na weging en beoordeling kan worden besloten om de melding door te

geleiden aan de politie of om na afstemming met de politie met behulp van gemeentelijke instanties een persoonsgebonden aanpak te starten. Een dergelijke aanpak biedt gemeenten de mogelijkheid om radicalisering tegen te gaan door te interveniëren op individueel niveau. Dat kan bijvoorbeeld door aangepast onderwijsaanbod of creëren van werkgelegenheid, maar ook door gerichte sancties op te leggen bij vastgestelde overtredingen. Deze aanpak lijkt vooral kansrijk voor vatbare personen en meelopers. In ernstige gevallen van radicalisering kan een persoonsgerichte verstoringsaanpak in aanmerking komen, zoals beschreven in paragraaf 6.7.

Indicatoren voor het herkennen van individuele radicaliseringsprocessen

Een radicaliseringsproces van een individu hoeft niet automatisch tot terrorisme te leiden. Wel gaat aan terroristische activiteiten veelal eerst een radicaliseringsproces vooraf. Personen die radicaliseren, kunnen soms worden opgemerkt door veranderingen in hun uitingen en gedrag.

Door diverse bestuursdiensten van (grote) steden, de NCTb, AIVD, het KLPD en de Politiekorpsen wordt gewerkt aan de ontwikkeling van indicatoren die behulpzaam zijn bij het herkennen van radicaliseringsprocessen. Bij voorkeur in een zo vroeg mogelijke fase, opdat radicalisering en in extreme gevallen aanslagen kunnen worden tegengegaan en worden voorkomen.

Het gebruik van indicatoren is niet onomstreden. Het gevaar bestaat dat het verspreiden van lijstjes zonder achtergrondinformatie en een instructie over het gebruik ertoe leidt dat de indicatoren een eigen leven gaan leiden. Dit kan leiden tot misclassificatie en stigmatisering. Het gebruik van indicatoren moet dan ook worden ingebed in een werkproces van het 'onderkennen en duiden van signalen' van radicalisering en herkennen van voorbereidingshandelingen. Overdracht van kennis over deze processen staat dan centraal.

De meest veelbelovende signaleringsstructuur lijkt een lokaal opgezet informatiepunt dat is ingebed in bestaande structuren, bijvoorbeeld het veiligheidsbeleid. De prille ervaringen in de gemeenten Amsterdam en Rotterdam onderschrijven dit.

De lokale situatie is bepalend voor de wenselijkheid en vorm van een dergelijk informatiepunt. De organisatorische compositie kan per gemeente sterk verschillen door bestaande verhoudingen tussen organisaties. Daarbij kan ook worden gezocht naar samenwerking met omliggende gemeenten. Bij de relevante functionarissen moet duidelijk zijn wat van ze wordt verwacht en waar in extreme gevallen meldingen over zorgwekkende radicaliseringsprocessen kunnen worden verricht. Om de meldingsbereidheid te vergroten moet voor hen ook duidelijk zijn wat er met de melding gebeurt. Van belang is dat de opzet van dergelijke informatieregistraties voldoet aan de eisen van de Wet bescherming persoonsgegevens. Hiervoor kan contact worden opgenomen met het College Bescherming Persoonsgegevens.

7.5. AANPAK VAN RADICALISERINGSHAARDEN

Radicaliseringshaarden zijn organisaties, groepen of locaties, waar sprake is van activiteiten en uitingen die bijdragen aan verdergaande radicaliseringsprocessen bij individuen, welke kunnen uitmonden in terrorismegerelateerde activiteiten. Bij radicaliseringshaarden is sprake van voedingsbodem voor radicalisering.

70

Voor de gevallen waarin er in een organisatie, groep of locatie uit oogpunt van radicalisering zorgelijke activiteiten of uitingen plaatsvinden, terwijl die niet strafrechtelijk kunnen worden aangepakt, is een zgn. radicaliseringshaardgerichte aanpak ontwikkeld. Bij deze zorgelijke ontwikkelingen kan worden gedacht aan het sympathiseren met of het vergoelijken van terrorismegerelateerde activiteiten of het zich associëren met personen die bekend staan om hun radicale opvattingen. Maar ook wanneer er niet openlijk afstand worden genomen van geweld of wanneer radicale personen of radicale 'rekruteurs' niet actief worden geweerd, kan sprake zijn van een zorgelijke situatie. Verder kunnen radicaliseringshaarden een ideologische voedingsbodem bieden voor radicalisme. Zij kunnen een eerste stap zijn op weg naar verdergaande radicalisering die in bepaalde gevallen kan leiden tot geweld. Dit gevaar bestaat met name bij organisaties die een extreem, onverdraagzaam isolationisme voorstaan, dan wel een intolerant 'wij-zij'-denken bevorderen. Tot slot kan er sprake zijn van activiteiten waarbij de organisatie of de groep - door de uitoefening van hun grondrechten - tot doel

hebben de grondrechten van anderen in te perken, dan wel feitelijk dat effect ontstaat of daar een dreiging voor bestaat.

Dergelijke ontwikkelingen maken het noodzakelijk dat de overheid de betreffende organisatie en de ontwikkelingen die daar plaatsvinden goed in het oog houdt.

De radicaliseringshaarden worden op landelijk niveau vastgesteld. De aanpak van radicaliseringshaarden behelst een gecoördineerde inzet van *bestaande* bevoegdheden en instrumenten van de landelijke en lokale overheid, onder regie van de NCTb. Organisaties als inlichtingen- en veiligheidsdiensten, KLPD, IND, OM, FIOD-ECD, DCIM, Onderwijsinspectie, KMar, de regiopolitie en de gemeenten zijn daarbij nauw betrokken. In de aanpak wordt door gecoördineerd en gezamenlijk overheidsoptreden aan het bestuur en de bezoekers van de radicaliseringshaard duidelijk gemaakt dat activiteiten met een radicaal karakter niet wenselijk zijn en dat de overheid de activiteiten nauwlettend in de gaten houdt. Wanneer er wordt overgegaan tot een radicaliseringshaardgerichte aanpak speelt het lokale bestuur daarbij een belangrijke rol. De lokale driehoek wordt betrokken bij alle belangrijke stappen in het project.

Rol van de gemeente bij radicaliseringshaardgerichte aanpak

- Organiseren binnengemeentelijke informatievoorziening en coördinatie rond de radicaliseringshaard.
- Opbouwen en onderhouden communicatielijnen met het bestuur van de 'radicaliseringshaard', goed documenteren van de contacten.
- Opbouwen en onderhouden van communicatielijnen met de NCTb.
- Bijeenbrengen van informatie binnen de gemeente ten behoeve van de multidisciplinaire analyse van de NCTb.
- Creëren gedeelde visie binnen college van B&W over de noodzaak tot het aanpakken van de radicaliseringshaard.
- Afspraken maken met landelijke diensten over aankondiging en communicatie van maatregelen rond de radicaliseringshaarden.
- Uitvoeren van maatregelen onder regie van de NCTb.
- Monitoren van effecten van maatregelen.
- Initiëren van (lange-termijn) flankerend beleid om goede relaties op te bouwen met de lokale (moslim-)gemeenschappen.

72

In het 'beleidskader aanpak van radicaliseringshaarden' (www.nctb.nl), wordt de bovenstaand geschetste aanpak nader uitgewerkt.

7.6. AANPAK HAATZAAIENDE WEBSITES EN SATELLIETZENDERS

Via het internet is eenvoudig toegang te verkrijgen tot radicaal materiaal en informatie of documentatie (teksten, foto's, filmpjes) over terrorisme en gebeurtenissen in conflictgebieden. Ook biedt het internet rekruteurs eenvoudige mogelijkheden om vatbare personen te beïnvloeden, onder meer via chatrooms.

Bij het Meldpunt Cybercrime kan iedereen radicale en terroristische uitingen op het internet melden. Het Meldpunt speelt alle gevonden informatie door aan het OM, de politie en inlichtingen- en veiligheidsdiensten. De betrokken instanties onderzoeken de aangetroffen

zaken. Aan het Meldpunt zit tevens een zogeheten Notice & Take Down (NTD)- systeem gekoppeld. Hiermee kan bepaalde informatie met hulp van de provider van het internet worden verwijderd. Gezaghebbende islamitische leiders in Nederland zullen daarnaast weerwoord gaan bieden aan radicale interpretaties in chatrooms en websites. Verder wordt onderzocht hoe discutabele satellietzenders uit Nederland kunnen worden geweerd.

8. TERRORISMEBESTRIJDING EN UW GEMEENTE

8.1. INLEIDING

In de vorige hoofdstukken is uiteengezet op welke manieren lokale overheden met terrorismebestrijding te maken kunnen krijgen. Dit hoofdstuk beoogt lokale overheden concrete aanknopingspunten te bieden om met terrorismebestrijding aan de slag te gaan. Acties die op lokaal niveau in gang kunnen worden gezet, zijn bijvoorbeeld: het verkrijgen van een beter inzicht in het lokale dreigingsbeeld, het aanpassen van bestaande crisisplannen op de specifieke bijzonderheden van een terroristische aanslag, het opleiden van gemeentelijke functionarissen en het oefenen van terroristische scenario's, het onderhouden van een maatschappelijk netwerk in de samenleving en het organiseren van de gemeentelijke informatiehuishouding ten behoeve van het signaleren van radicalisering.

8.2. INZICHT IN HET DREIGINGSBEELD

Terrorismebestrijding is voor iedere gemeente relevant, maar niet iedere gemeente heeft hetzelfde risicoprofiel. Relevante factoren voor de lokale dreiging zijn bijvoorbeeld de aanwezigheid van vitale objecten of sectoren, de omvang en samenstelling van de bevolking, de aanwezigheid van inwoners met een verhoogd risicoprofiel of de hoeveelheid grootschalige evenement(en) in de gemeente.

Om meer inzicht te krijgen in het lokale dreigingsbeeld is allereerst het *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland* (DTN) een relevante bron. Het DTN wordt ieder kwartaal opgesteld door de NCTb. Het DTN is een globale analyse van de nationale en internationale terroristische dreiging. Het DTN is gebaseerd op informatie uit operationele bronnen van de AIVD of MIVD en politie-informatie. Daarnaast worden ook wetenschappelijke onderzoeken en artikelen uit de nationale en internationale media bij het dreigingsbeeld betrokken.

Een ‘departementaal vertrouwelijk’ gerubriceerde versie wordt verspreid onder de Commissarissen van de Koningin, alsmede de burgemeesters van de G30, de korpschefs en de hoofdofficieren van justitie.

Het DTN hanteert ter kwalificering van het risico dat Nederland met terroristische aanslagen te maken krijgt de termen minimaal, beperkt, substantieel en kritiek. In de onderstaande tabel treft u ter illustratie een aantal voorbeelden aan van criteria voor de beoordeling van het algemene dreigingsniveau.

Dreigingsniveaus in het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland	
Niveau	Voorbeelden van criteria
Minimaal	<ul style="list-style-type: none"> - Er is amper aanwezigheid van nationale en internationale terroristische netwerken - Het is niet waarschijnlijk dat aanslagen worden gepland - De open samenleving en het risicokarakter van een moderne samenleving houden dit niveau in stand
Beperkt	<ul style="list-style-type: none"> - Er worden geen nieuwe trends of fenomenen onderkend - Aanslagen blijken te kunnen voorkomen - Nederland wordt niet of nauwelijks genoemd in verklaringen van serieus te nemen terroristische netwerken
Substantieel	<ul style="list-style-type: none"> - Er worden nieuwe trends en fenomenen waar dreiging van uitgaat ontdekt - De kans dat een aanslag in Nederland zal plaatsvinden is reëel - Aanslagen vinden plaats in andere, met Nederland vergelijkbare landen - Radicalisering en rekrutering vindt op aanzienlijke schaal plaats - Nederland wordt geregeld genoemd in verklaringen van serieus te nemen terroristische netwerken
Kritiek	<ul style="list-style-type: none"> - Er zijn zeer sterke aanwijzingen dat een aanslag in Nederland zal plaatsvinden - In Nederland heeft een aanslag plaatsgevonden en vervolgaanslagen zijn zeer waarschijnlijk - Nederland wordt vaak genoemd in zeer serieus te nemen verklaringen van terroristische netwerken en specifieke doelen worden daarbij serieus bedreigd

Op het moment van uitgave van deze handreiking was de terroristische dreiging ‘substantieel’. Het actuele dreigingsniveau staat vermeld op de website www.nctb.nl.

Aan het algemene dreigingsniveau of een op- of afschaling daarvan zijn geen specifieke beveiligingsmaatregelen verbonden. Wel worden op basis van ieder DTN in een afzonderlijk document beleidsaanbevelingen gedaan.

Naast het DTN zijn er ook enkele andere relevante documenten waarin gemeenten relevante aanknopingspunten kunnen vinden voor de dreiging op lokaal niveau, zoals de AIVD-nota's 'Van dawa tot jihad', 'Saoedische invloeden in Nederland' en 'Lonsdale-jongeren' in Nederland'. In bijlage B bij deze handreiking is een lijst met relevante literatuur en vindplaatsen opgenomen. Gemeenten spelen verder een hoofdrol bij het creëren van een accuraat beeld van radicalisering binnen hun domein. Via (systematische) bevraging van lokale instanties en functionarissen die veel contact met burgers hebben (wijkagenten, jongerenwerkers, leerplichtambtenaren), maar ook scholen kan hier een beeld van worden gecreëerd. Verder zal een gemeente op de hoogte moeten zijn (en blijven) van de aanwezigheid van eventuele bij het alerteringssysteem terrorismebestrijding aangesloten sectoren in de gemeente. Ook vitale objecten binnen de gemeente moeten zijn geïnventariseerd. Een aantal politieregio's overlegt met dergelijke bedrijven en instellingen over preventieve additionele beveiligingsmaatregelen voor dergelijke objecten. In de lokale driehoek kunt u via de portefeuillehouder Conflict- en Crisisbeheersing van het regionale politiekorps contact leggen met de NCTb/ Coördinator Bewaking en Beveiliging (NCTb/CBB) om actueel inzicht in de dreigingen en procedures daaromtrent te krijgen.

77

Burgemeesters moeten een algemeen beeld hebben van de in hun gemeente verblijvende aan terrorisme gelieerde personen of organisaties. Een burgemeester is voor zijn informatiepositie over de dreigingssituatie in zijn gemeente mede afhankelijk van de informatie die beschikbaar is bij externe (landelijke) diensten en organisaties. Dit betreft onder meer de AIVD, de NCTb, de politie en het openbaar ministerie. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om specifieke informatie over personen en organisaties die een rol spelen bij radicalisering. Gemeenten kunnen deze informatie onder meer nodig hebben om te bepalen of zij met personen of organisaties kunnen samenwerken of dat zij deze juist bestuurlijk of anderszins dienen aan te pakken om hun

activiteiten te verstoren. Een burgemeester moet er van uit kunnen gaan dat centrale diensten en organisaties hem zo veel mogelijk actief en tijdig informeren over zaken die hij moet weten om zijn taken goed te kunnen uitvoeren en dat een dienst of organisatie die hem niet of slechts beperkt informatie verstrekt, dat op goede gronden doet. Anderzijds zijn organisaties als de AIVD en de politie bij hun informatievoorziening uiteraard gebonden aan wettelijke bepalingen zoals de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 en de Politiewet 1993. Specifieke informatie betreffende radicale of (mogelijk) bij terroristische activiteiten betrokken personen, organisaties of netwerken wordt aan de burgemeester verstrekt, mits deze informatie wordt gebruikt in het belang van de openbare orde of de nationale veiligheid. In sommige gevallen moet het belang van het delen van bepaalde informatie worden afgewogen tegen het risico van verstoring van lopende onderzoeken of het risico van onthulling van geheime bronnen of werkwijzen.

In het adviesrapport van de werkgroep gegevensverstrekking 'Vaste verbindingen' aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (november 2005) wordt nader ingegaan op de verstrekking van gegevens op het terrein van veiligheid door landelijke diensten aan burgemeesters.

78

8.3. AANSCHERPEN BESTAANDE PROCEDURES

In geval van een terroristisch incident zijn naast de reguliere deelprocessen in het rampenbestrijdingsplan, extra aandachtspunten aan de orde. De zaken die relevant zijn kunnen bijvoorbeeld in een annex bij het (gemeentelijk) rampenplan worden neergelegd. De provincie Noord-Holland heeft een voorbeeld-annex ontwikkeld 'Bestuurlijke aandachtspunten bij rampen veroorzaakt door terroristische acties', waarin per rampbestrijdingsproces enkele aandachtspunten zijn benoemd. Sommige gemeenten hebben inmiddels een nieuwe crisisbeheersingsplan vastgesteld, waarin ook het crisistype terrorisme is verwerkt.²³

Voor de wijze waarop de bevolking wordt geïnformeerd in geval van een terroristische aanslag kan een communicatiestrategie worden opgesteld. Het Expertisecentrum voor Risico- en

23. Bijvoorbeeld het Crisisbeheersingsplan van de gemeente Uithoorn, dat is gebaseerd op een model dat is ontworpen voor de zeven gemeenten van de brandweerregio Amsterdam en Omstreken, te weten Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Diemen, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel en Uithoorn.

Crisis-communicatie (ERC) kan assisteren bij het vormgeven of collegiaal toetsen van communicatie-strategieën op lokaal niveau.

Verder kan een continuïteitsplan voor langdurige dreigingen worden opgesteld, waarin tijdige vervanging van zowel functionarissen alsook hun ondersteuning wordt gegarandeerd. Gemeenten kunnen met de sectoren binnen hun grondgebied die zijn aangesloten op het Alarmeringssysteem terrorismebestrijding overleggen en afspraken maken over de handelwijze bij afkondiging van een hoger niveau van alertering.

In het evenementenbeleid kan extra aandacht aan terroristische risico's worden besteed. In de procedure voor de behandeling van de vergunningaanvraag worden dan óók terroristische risico's gezien. Een dergelijke procedure is bijvoorbeeld uitgewerkt in het Handboek 'Voorbereiding Publieksevenementen', opgesteld door de politie Midden en West Brabant. De lokale driehoek kan de impact van beveiligingsmaatregelen (hoeveelheid, tijdsduur) op de beschikbare inzet van betrokken organisaties evalueren en/of inschatten. Hiervoor kan worden gekeken naar zowel objecten die reeds bewaking verdienen, alsook objecten waarvan dit mogelijk in de toekomst het geval zal zijn. De regionaal militair commandant (RMC) kan hierbij als adviseur optreden. Het kan bovendien verstandig zijn om proactief, gezamenlijk met de betrokken partners, bijvoorbeeld aan de hand van een terroristisch scenario de crisismanagementorganisatie en -procedures door te lichten. Daarbij kunnen bijvoorbeeld de volgende elementen aan de orde komen: de wijze van afstemming in de lokale driehoek (geïntegreerd beleidsteam of apart beleidsteam en driehoek), de leiding van het (regionaal) operationeel team, de wijze van opschaling en de communicatie met het nationale niveau.

79

8.4. OEFENEN

In de terrorismebestrijdingsoefening Bonfire van 6 april 2005 is voor de eerste keer in Nederland de operationele en bestuurlijke respons op nationaal, regionaal en lokaal niveau tegelijkertijd beoefend. In diverse regio's en in enkele gemeenten is op verschillende momenten eveneens geoefend met de aanpak bij terroristische dreigingen en aanslagen. De grote

complexiteit van de respons op terroristische incidenten maakt het oefenen op dergelijke gebeurtenissen tot een uitdaging.

80 Reguliere crisisoefeningen dragen op zichzelf bij aan een goede respons tijdens terroristische aanslagen. Wel zouden regio's in hun oefenplannen ook specifieke oefenaspecten rond terroristische aanslagen kunnen opnemen. Hierbij valt te denken aan multidisciplinaire oefeningen, waarin naast de hulpverleningsdiensten en de gemeente ook het OM in de oefening worden betrokken. In het oefenscenario kunnen de (bestuurlijke) dilemma's die specifiek zijn voor de responsfase van een terroristische aanslag aan de orde komen, bijvoorbeeld:

- redden van slachtoffers versus veiligheid van hulpverleners;
- redden van slachtoffers versus niet onnodig uitwissen van sporen;
- openheid in voorlichting aan burgers versus geheimhouding ten behoeve van het opsporingsonderzoek.

8.5. UITBOUWEN EN ONDERHOUDEN VAN HET MAATSCHAPPELIJK NETWERK

Een gemeente moet ten tijde van maatschappelijke onrust alert kunnen reageren. Daarvoor is het belangrijk dat reeds vooraf een uitgebreid netwerk van sleutelpersonen is gecreëerd, dat in geval van crisis snel kan worden ingezet om signalen van (mogelijke) onrust op te vangen en inzicht te

krijgen in de activiteiten die daartegen worden ondernomen. Het gaat bijvoorbeeld om vertegenwoordigers van maatschappelijke en religieuze organisaties, onderwijsinstellingen, belangenverenigingen, sportverenigingen of uitbaters in het uitgaansleven.

De burgemeester of een wethouder kan de deelnemers aan het netwerk periodiek uitnodigen om het maatschappelijk klimaat en de verhoudingen in de gemeente te bespreken. Daarmee wordt de informatiepositie uitgebouwd en een contactgroep gecreëerd, die snel kan worden ingezet om in geval van terroristische aanslagen of dreigingen de maatschappelijke reacties 'in de haarvaten van de samenleving' te peilen.

Uiteraard is het belangrijk dat de contactpersonen goed bereikbaar en benaderbaar zijn voor de gemeenten. Hetzelfde geldt echter andersom. Het netwerk kan alleen functioneren als van beide zijden de intentie bestaat om in gezamenlijkheid op te trekken.

BIJLAGE A AFKORTINGENOVERZICHT

AIVD	Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
AOE	Aanhouding- en Ondersteuningseenheid
BBE-M	Bijzondere Bijstandseenheid - Mariniers
BBE-SIE	Bijzondere Bijstandseenheid - Snelle Interventie-eenheid
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CBB	Coördinator Bewaking en Beveiliging
CBRN	Chemisch, Biologisch, Nucleair, Radiologisch
CCB	Conflict- en Crisisbeheersing
CdK	Commissaris van de Koningin
CMBA	Civiel-Militaire Bestuursafspraken
CoRT	Commando Rampterrein
CTPI	Coördinatieteam Plaats Incident
DCC	Departementaal Coördinatie Centrum
DG	Directeur-Generaal
DKDB	Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging
dNR	Dienst Nationale Recherche
dNRI	Dienst Nationale Recherche Informatie
DSI	Dienst Speciale Interventies
DTN	Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland
EBB	Eenheid Bewaking en Beveiliging
ED	Evaluatiedriehoek
EOD	Explosieven Opruimingsdienst
ERC	Expertisecentrum Risico- en Crisiscommunicatie
FIOD-ECD	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
GBT	Gemeentelijk Beleidsteam
GHOR	Geneeskundige Hulp bij Rampen en Ongevallen

HOvJ	Hoofdofficier van Justitie
IBT	Interdepartementaal Beleidsteam
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
KLPD	Korps Landelijke Politiediensten
KMar	Koninklijke Marechaussee
LOvJ	Landelijk Officier van Justitie
MBT	Ministerieel Beleidsteam
MIVD	Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
NCC	Nationaal Coördinatie Centrum
NCTb	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding
NFI	Nederlands Forensisch Instituut
NIC	Nationale Informatie Coördinator
NIK	Nationaal Informatieknooppunt
OM	Openbaar Ministerie
OOV	Openbare Orde en Veiligheid
PG	Procureur-Generaal
RGF	Regionaal Geneeskundig Functionaris
RID	Regionale Inlichtingendienst
RIK	Regionaal Informatieknooppunt
(R)OT	(Regionaal) Operationeel Team
SG	Secretaris-Generaal
UTBT	Unit Terrorismebestrijding en Bijzondere Taken (voorloper van de UCTA)
UCTA	Unit Contraterrorisme en -activisme
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport

BIJLAGE B RELEVANTE ACHTERGRONDDOCUMENTATIE

Onderstaande lijst bevat relevante achtergronddocumentatie met vindplaatsen. De overheidsdocumenten kunnen ook via de website www.nctb.nl worden gedownload.

Kamerstukken over terrorismebestrijding

- TK-brief 'Terrorisme en de bescherming van de samenleving', 24 juni 2003, Kamerstuk II, 2002-2003, 27 925, nr. 94
- TK-brief 'Risico terroristische aanslagen in Nederland', 31 maart 2004, Kamerstuk II, 2003-2004, 27 925, nr. 123
- TK-brief 'Aanscherping van het anti-terrorismebeleid', 10 september 2004, Kamerstuk II, 2003-2004, 29 754, nr. 1
- Voortgangsrapportage terrorismebestrijding, 24 januari 2005, Kamerstuk II, 2004-2005, 29 754, nr. 5
- Voortgangsrapportage terrorismebestrijding, 10 juni 2005, Kamerstuk II, 2004-2005, 29 754, nr. 24
- NBC-voortgangsrapportage 2004, "Tegengaan van terroristische aanslagen met NBC-middelen", 27 juni 2005, Kamerstuk II, 2004-2005, 27 925, nr. 180

84

Nota's over radicalisering

- De politieke Islam in Nederland, BVD, mei 1998
- De democratische rechtsorde en islamitisch onderwijs, Buitenlandse inmenging en anti-integratieve tendensen, BVD, februari 2002
- Rekrutering in Nederland voor de jihad - van incident naar trend, AIVD, 9 december 2002
- Saoedische invloeden in Nederland. Verbanden tussen salafitische missie, radicaliseringsprocessen en islamistisch terrorisme, AIVD, 9 juni 2004
- Van dawa tot jihad, De diverse dreigingen van de radicale islam tegen de democratische rechtsorde, AIVD, december 2004
- TK-nota weerbaarheid tegen radicalisering van moslimjongeren - Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie, 25 maart 2005

- 'Lonsdale-jongeren' in Nederland - Feiten en fictie van een vermeende rechts-extremistische subcultuur, AIVD, juli 2005
- TK-nota Weerbaarheid en Integratiebeleid - 19 augustus 2005, Kamerstuk II, 2004-2005, 29 754, nr. 27
- TK-nota radicalisme en radicalisering - 19 augustus 2005, Kamerstuk II, 2004-2005, 29 754, nr. 26
- TK-nota Lokale aanpak radicalisme en radicalisering - Kamerstuk II, 2005-2006, 29 754, nr. 30
- Samen sterk tegen terrorisme en radicalisme, september 2005, KLPD/UCTA
- Terrorismebestrijding: een kwestie van samenwerken!, oktober 2005, Raad van Hoofdcommissarissen.
- Beleidskader aanpak radicaliseringshaarden, Kamerstuk II, 2005-2006, 29 754, nr. 61, voor de volledige tekst zie www.nctb.nl

Lokale documenten

- Uitgangspunten bij de aanpak van terrorisme in Amsterdam, Directie Openbare Orde en Veiligheid, operationeel team, oktober 2004
- Actieplan "Wij Amsterdammers", gemeente Amsterdam, 20 januari 2005
- Voortgangsrapportage 'Wij Amsterdammers', gemeente Amsterdam, 28 april 2005
- Meedoen of achterblijven. Actieprogramma tegen radicalisering en voor kansen voor Rotterdammers, Gemeente Rotterdam, 4 februari 2005
- Extremisme en Radicalisering in het Amsterdamse Voortgezet Onderwijs, Gemeente Amsterdam, 27 juni 2005
- Aanpak radicalisering en terrorisme, Utrecht = van ons allemaal, dat laten we ons niet afnemen!, gemeente Utrecht, december 2005

Relevante handboeken

- Handboek communicatie in crisissituaties, Voorlichtingsraad, 2002
- Handboek NBC - Een naslagwerk voor het operationeel kader van de hulpverleningsdiensten, Tweede, herziene druk, Directie Crisisbeheersing, Den Haag, april 2005
- Referentiekader conflict- en crisisbeheersing 2002 - Politie, 2002
- Bestuurlijke aandachtspunten bij rampen veroorzaakt door terroristische acties - provincie Noord-Holland, februari 2006
- www.handboekrampenbestrijding.nl

Achtergrondliteratuur

- Giuliani, Rudolf W., Kurson, Ken (2002). *Leadership*, Miramax Books. ISBN 0786868414
- Muller, E.R., Spaaij, R.F.J. en A.G.W. Ruitenbergh, *Trends in terrorisme*, Kluwer, 2003. ISBN: 9013010733
- National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States, *The 9/11 Commission Report: Authorized Edition, 2004*. ISBN: 0312935544
- Stern, Jessica, *Terreur in naam van God, waarom religieuze extremisten doden*, Uitgeverij het Spectrum, 2004. ISBN: 9071206270
- Eikelenboom, Siem, *Jihad in de polder, de radicale islam in Nederland*, Veen, L.J. | 2004. ISBN: 9020402935
- Olgun, A., Jutta Chorus, *In godsnaam, Het jaar van Theo van Gogh*, Contact, 2005. ISBN: 9025427855

BIJLAGE C OVERZICHT VAN BIJ TERRORISMEBESTRIJDING BETROKKEN

NATIONALE ORGANISATIES

AIVD (Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst)	
www.aivd.nl 070 - 317 8610	De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) verricht, naast een aantal andere taken, onderzoek naar organisaties en personen die een bedreiging kunnen vormen voor de nationale veiligheid. (De dreiging van) terrorisme is een van de aandachtsgebieden binnen de taakstelling van de AIVD.
CIDC-Lelystad (Centraal Instituut voor DierziekteControle in Lelystad)	
www.cidc-lelystad.wur.nl 0320 - 23 88 00	Het CIDC is 24 uur per dag bereikbaar voor diagnostiek bij verdenking van aangifteplichtige dierziekten, waaronder bijvoorbeeld onderzoek naar mogelijke anthrax-besmetting.
DKDB (Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging)	
www.politie.nl/KLPD 070 - 376 9300	De Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging (DKDB) van het KLPD is verantwoordelijk (in samenhang met regiopolitie en Koninklijke Marechaussee) voor de uitvoering van de beveiliging en bewaking van leden van het koninklijk huis en van andere personen die door het bevoegd gezag zijn aangewezen (bijvoorbeeld zij die binnen het rijksdomein van het Stelsel Bewaken en beveiligen vallen).
dNR (Nationale Recherche)	
www.politie.nl/KLPD 0343 - 53 55 55	De dienst Nationale Recherche van het KLPD is verantwoordelijk voor het bestrijden van zware en georganiseerde criminaliteit op nationaal en internationaal niveau door - onder andere - het verrichten van opsporingsonderzoek. De Nationale Recherche, in het bijzonder de Unit Contraterrorisme en -activisme (UCTA), voert onderzoek uit naar terroristische activiteiten, verdachten en netwerken, onder aansturing van het Landelijk Parket.
dNRI (Nationale Recherche Informatie)	
www.politie.nl/KLPD 079 - 345 9911	De DNRI van het KLPD ontwikkelt zich tot een landelijk intelligence-instituut voor de Nederlandse politie met een coördinerende, kwaliteitsbewakende en signalerende taak. Als intelligencedienst heeft het een centrale positie en een strategische rol in het veld van criminaliteitsbeheersing, openbare orde en veiligheid. Voorts is de dienst het nationale draaipunt in de Landelijke Informatie Coördinatie en levert een belangrijke bijdrage in het bestrijden van terreur, zowel in het Stelsel Bewaken en Beveiligen als in een coördinerende rol.

ERC (Expertisecentrum Risico- en Crisiscommunicatie)

www.risicoencrisis.nl
070 - 426 75 00
buiten diensttijd ook
bereikbaar via het NCC

Het Expertisecentrum Risico- en Crisiscommunicatie (ERC) verzamelt kennis en expertise op het terrein van crisis- en risicocommunicatie en maakt deze beschikbaar voor overheidsinstanties. Ook adviseert het ERC over de communicatiestrategie bij een potentiële of daadwerkelijke crisis en geeft eventueel leiding aan de uitvoering hiervan en/of ondersteunt op het gebied van woordvoering, publieks- en verwanteninformatie en nieuwe media. Daarnaast ontwikkelt het ERC beleid op het gebied van risico- en crisiscommunicatie op basis van (internationale) wetenschappelijke inzichten en ontwikkelingen, verzorgt opleidingen en trainingen en beheert een landelijke crisiswebsite (www.crisis.nl).

IND (Immigratie- en Naturalisatiedienst)

www.ind.nl
070 - 370 3700

De IND beschikt over een unit terrorismebestrijding.

LCI (Landelijk Coördinatiestructuur Infectieziektebestrijding)

www.infectieziekten.info
030 - 274 7000 (24 uur)

De Landelijke Coördinatiestructuur Infectieziektebestrijding, de LCI, is een samenwerkingsverband van de Gemeentelijke of gewestelijke gezondheidsdiensten (GGD'en), GGD Nederland, de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Het LCI heeft tot opdracht om crisismanagement te verrichten tijdens een (dreigende) epidemie en landelijke, uniforme afspraken over de bestrijding van infectieziekten te maken, onder meer door het opstellen van protocollen en draaiboeken. Het LCI besteedt ook aandacht aan de gevaren van bioterrorisme. De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is eindverantwoordelijk. De deelnemende instellingen dragen eigen verantwoordelijkheid voor de uitvoering.

LOCC (Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum)

www.loccnl.nl
(0343) 536 700

Het Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum (LOCC) is de operationele evenknie van het NCC, en vervult een spilfunctie in het coördineren van multidisciplinaire bijstandsverzoeken vanuit de operationele en bestuurlijke lijnen. In deze functie draagt het LOCC zorg voor de landelijke coördinatie van operationele inzet, en vervult een belangrijke rol in het verkleinen van de onvermijdelijke capaciteitsproblemen die ontstaan bij dreigingen en/of aanslagen.

Meldpunt VROM

070 - 383 2425
24 uur per dag, 7 dagen in
de week bereikbaar

Via het Meldpunt VROM is 24 uur, 7 dagen per week een crisiscoördinator van VROM bereikbaar voor de behandeling van meldingen van ernstige incidenten of calamiteiten op de beleidsterreinen van VROM. Dit betreft milieu, drinkwater, (Rijks)huisvesting en nucleaire incidenten.

Via VROM kunnen o.a specifieke meetfaciliteiten of specifieke deskundigheden worden ingezet om zowel lokale, regionale en nationale crisisteams te adviseren. Afhankelijk van de aard en omvang van de incidenten kan o.a opschaling van een Beleidsondersteunend Team Milieu-incidenten (BOT-mi) of de Eenheid Planning en Advies nucleair (EPA-n) plaatsvinden.

MIVD (Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst)

www.mivd.nl
070 - 441 9027

De Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) verricht werkzaamheden vergelijkbaar aan die van de AIVD. De informatie van de MIVD dient echter vooral ter ondersteuning van de voorbereiding van de krijgsmacht op haar taken. Inlichtingen van de MIVD kunnen daarnaast een rol spelen in onderzoek naar terroristische activiteiten in Nederland.

NCC (Nationaal Coördinatie Centrum)

www.minbzk.nl
070 - 345 4400

Het Nationaal Coördinatiecentrum (NCC) is 24 uur per dag bereikbaar. Het NCC coördineert - onder andere - op nationaal niveau de inzet van materieel en personeel bij crises, verzorgt de informatievoorziening tussen de verschillende bestuurslagen en verleent tevens faciliteiten voor een goed functioneren van de beleidsteams en ambtenaren tijdens een opgeschaalde situatie. Ook bijstandsaanvragen voor verschillende hulpdiensten verlopen via het NCC.

NCTb (Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding)

www.nctb.nl
070 - 315 0315

De Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb) waarborgt de centrale regie rond terrorismebestrijding, zodat het resultaat van alle inspanningen groter wordt dan de som van de afzonderlijke delen. De coördinator is verantwoordelijk voor de beleidsontwikkeling, de analyse van (inlichtingen)informatie en de regie over te nemen beveiligingsmaatregelen bij de bestrijding van terrorisme.

NFI (Nederlands Forensisch Instituut)

www.forensischinstituut.nl
070- 888 6666
070 - 888 6999 (buiten
kantooruren)

Het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) heeft een Quick Response Team (QRT) beschikbaar ten behoeve van forensisch-technisch onderzoek bij opsporing en bewijsvoering van terroristische aanslagen en dreigingen.

NIK (Nationaal Informatieknooppunt)

www.politie.nl/KLPD
079 - 345 8705 (24 uur)

Het Nationaal Informatieknooppunt (NIK) van het KLPD vervult een belangrijke rol in de bundeling van informatiestromen tussen korpsen en is het eerste aanspreekpunt voor informatieverzoeken in het kader van opsporingsonderzoek over regiogrenzen heen. Bij het NIK kunnen onder andere dreigingsanalyses worden opgevraagd met betrekking tot terroristische dreigingen.

OM/Functioneel Parket (FP)

www.om.nl
070- 302 3200

Het Functioneel Parket heeft tot doel om de criminaliteit te bestrijden op het gebied van milieu, economie en fraude. Het FP is verantwoordelijk voor de opsporing en vervolging in die strafzaken, waarin een bijzondere opsporingsdienst (BOD) de trekkende rol vervult.

OM/Landelijk Parket (LP)

www.landelijkparket.nl
010 - 496 6966

Het Landelijk Parket houdt zich bezig met de aanpak van internationale vormen van georganiseerde misdaad, waaronder terrorisme. Het Landelijk Parket stuurt hierbij de Nationale Recherche aan. Binnen het Landelijk Parket is ook de landelijk officier van Justitie voor Terrorismebestrijding werkzaam, die als connectie fungeert tussen de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en opsporingsonderzoek.

COLOFON

Uitgave

Maart 2006

Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb)

Redactie

NCTb

COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement

Fotografie

Ronald Koetzier

Ontwerp

ARA

Druk

DeltaHage

MEER INFORMATIE

www.nctb.nl

www.terrorismebestrijding.nl

www.nederlandtegenterrorisme.nl

REACTIES

handreiking@nctb.nl

CONTACT

Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding

Postbus 16950, 2500 BZ Den Haag, telefoon (070) - 3150315

De Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding
www.nederlandtegenterrorisme.nl

